

ELŐFIZETÉS

HELYTREN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy hétre ..... 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre ..... 26 korona.
Egy hétre ..... 2 k. 40 l.

HIRDETÉSEK:
8-hasábos poltisor egyszer 80 fl.
minden következésnél 16 fillér.
Nyitási sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG

Aradi és csanádi egyetemi
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 221.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Réserve-
Társaság.
József téherczeg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 184.

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Péntek, december 18.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezérelők: A választójogtól a fuzióig.
- Uj partalakulás?
- Interpelláció a realos bányászerekeséttlenség miatt.
- Egy „bank” titkálból.
- A mármarosai hamis tanuk.
- A balkáni veszedelem.
- Karácsonyi meglepetés a közigazgatási gyakor-
noknak.
- A radnai hóhér.
- Apróságok.
- Geoselné szabadjában.
- A köztársasági elnök levele Steinhelléhez.
- A „Pádai hercegnő” viszontagságai.
- A bécsi ékezerész gyilkosa.
- Megnyitott a török parlament.
- Téma: Karácsony a vidéken. Irta: Dr. Falk Zelig-
mond.

A választójogtól a fuzióig.

Arad, december 17.

(Politikai tudósítónktól.) Boldog ünne-
peket kívánt az elnök a Háznak — s na-
pok óta talán ez volt az első barátságos
hang, a szeretet szava a parlamentben.
Szinte kívánatos a kibékítő, szelíd ünne-
pi csönd a szenvedelmeknek, a harci anyag-
nak akkora fölgyülemelése után, amely a
képviselőházban a vakációt megelőző na-
pokban megnyilatkozott.

Októberben zárult a nyári vakáció,
alig két hónapos időköz választotta el a
másik szünettől. És mégis, ez a két hónap
eddig talán legnevezetesebb, legjobban ki-
emelkedő része a most folyó, végéhez ro-
bogó parlamenti ciklusnak. Erre a két hó-
napra esett az általános választójogról
szóló törvényjavaslat benyújtása, a mos-

tani országgyűlésnek igazi és egyetlen
nagy célja. Andrassy benyújtotta a tör-
vényjavaslatot, amelynek tartalma, különö-
sen a pluralitás, nem keltett meglepetést. A
képviselőház a benyújtás után ad hoc bi-
zottsághoz utasította a választójogi refor-
mot és egyelőre a parlamentnek egyéb
dolga nem is volt vele. Csak a pártkör-
ökben, a folyosón esett szó a képviselők
között, a törvényjavaslatnak egy és más
módosítása felől. Csak a legutóbbi viták
alatt firtatta Polónyi Géza a választójog
kérdését, amikor azt erősítette, hogy az
átmeneti kormány eredetileg a titkos vá-
lasztójog megvalósítására is vállalkozott.

Néhány kötettel gyarapodott a Tör-
vénytár is e két hónap alatt. Megszavazta
az új börtörvényt, a család üzletáruhá-
zásokról szóló törvényt, a csekkörvényt
és ezenkívül apróbb törvényeket.

A legnagyobb részét ennek az időnek
a költségvetés vitája foglalta le, — a leg-
rövidebb költségvetési vita talán, amióta
a magyar parlament működik. Az első
budget tárgyalás, amelyet az új házszabá-
lyok alkalmazásával folytattak le. S a sür-
gőség nemcsak az obstruálásnak szegte
a kedvét, de a mélyebben szántó költség-
vetési vitának is. Egy nap alatt, a déli-
e ötti és délutáni ülésen, két három tár-
cával is végzett a Ház, — az is igaz,
hogy többnyire üres padok előtt. A sür-
gős égi igénybevétele lehetővé tette, hogy
az államháztartás indémnitás nélkül kezdje
meg az új esztendő.

Ennek az eseményekkel teli két hó-
napnak keretébe esik Bosznia és Herce-

govina anektálásának proklamációja. Et-
től eleinte sok puskaport vártak, de a
puskapor, legalább a parlamentben, elma-
radt. A kormány benyújtotta az anek-
szációs törvényjavaslatot, a mely szintén
egy külön bizottságot kapott, de a bizott-
ság eddig nem kezdte el a munkáját.

A Ház rendes bizottságainak munkál-
kodásából kétségen kívül legjobban ki-
emelkedik az adóreform tárgyalása, a
mely a pénzügyi bizottságot foglalkoztatta.
A bizottság a reformnak több pontját —
nélhol még Wekerle akarata ellenére is
— módosította, de egyébként gyorsan
haladt előre s nemsokára a parlament elé
kerül ez a nehéz kérdés.

De van egy nehezebb, amely szintén
az előtérben van: a bankügynek a meg-
oldása. A függetlenségi párt egy része
igen kihegyezte ezt a problémát és ennek
éle legelső sorban a fuziónak nagy ügy-
gyel-bajjal készülő szövetét metszette át.
Sikerülni fog-e a most támadt rést újból
eltüntetni és a koalíció helyett, amelynek
köteléke már alig-alig tartja össze a pár-
tokat, új pártot teremteni, az, a legilleté-
kesebb politikusok állítása szerint bizony-
talanabb, mint valaha.

A szünet nyugalma egy jelentősebb
politikai esemény szakítja meg: a politi-
kai újév. A nagy bizonytalanság után, a
melynek izgatottságát Andrassy Gyula
belügyminiszternek tegnapi audienciája,
annak rejtelmes volta fokozta, kétszeres
várakozással néznek az újévi beszédek
elő, amely esetleg világot vet a kormány
szándékára, a pártok és párttörödékek

Karácsony a vidéken.

Irta: Dr. Falk Zeligmond.

— Lajoskám, édesem, aranyom, maradj
vesztog. Várj türelemmel, hisz látod, mamuka
nem tehet semmit apuka nélkül, mert beteg,
mert gyenge, mert kimerült a sok munkától.

— Nénikém mindig csak biatát. Reggel óta
jövendél nagyszerű örömet és most, mikor ba-
sötödött, már nem hiszem, hogy apuka hasa
találhat. Szegény mamuka pedig ágyban fek-
szik és sopánkodik.

— Lajoskám, édesem, légy nyugodt, aho-
gyan okos fiúhoz illik. Rövidesen jóra fordul
az események sora. A hófuvástól eliepett uton
látom már jönni az apukát, aki hozza a Jé-
zuska ajándékait, a sok gyertyával fényeskedő
fenyőfácskát és a különféle kedves meglepeté-
seket.

A falu végén egyedül álló barátságos kis
házikóban így készülnek karácsony szent esté-
jét megünnepelni. A gazda kora reggel asszal
hagyta el otthonát, hogy idejében haza jönn
és
hossza magával, ami kell az est formás megülé-
séhez. Lesz sok szép apróság a Lajoskának és
gondoskodik majd az anyjuktól és nénikérektől.
Csak aztán vigyázzon magára az asszony, hogy
valami baj ne érje.

Vigyáztak ugyan az asszonyok, de azért
mire a gazda betette a lábát, mégis csak nagy
sürgős-forgás volt a lakásban. Lajoskát elzárták
külön és óvatosan jirt a nénike, mert ven-
dég volt érkezésben. Nem tartott sokáig. A vi-
déki karácsony egyszerűségét, igénytelenségét

vidéki, változatosá tette egy rendkívül ese-
mény. Még ott a házikóban a saját külön kis
Jézuskája, megszületett a várva várt gyermek.
De lányt akartak és megint fiút küldött a
Mindenszent.

— Sebaj, — mondta az apa, — így kará-
csony estén helyesebb a fiúgyermek. Fődolgo,
hogy simán ment a dolog és az asszonyka
megmaradt jó egészségben.

— Apuka, apuka kérem, jöjjen hamar, —
kiáltotta a Lajoska — közelednek a betleheme-
sek.

— Jól van édes ficskám, csak hadd jöj-
jenek. Elkéstek ugyan, mert hosszánk ide ki a
fa u végére, legutóljára jönnek, de azért szíve-
sen látjuk.

Lajoska kiárta az ajtót és bejött az an-
gyal hosszú fehér ingben, magas süveggel a
fején, hogy letegye a Betlehemet az asztalra.
Csakhogy itt elkésett vele az asszony. Ennek a
háznak küldött a jó Isten édes, szipós kis Betle-
hemet és nem volt szükség a csónáttal elho-
lyezni. Az alkalomszerű díszbe öltözött pászto-
rok, illetve juhászok — Péli Lucskos és a vén
Tádé — az egyik szürben, nagy bajusszal és
cörgős bottal, a másik bundával és nagy sza-
kallal — elénekeltek a kedves, sokszor hallott,
de mindenkor szívesen hallgatott karácsonyi
verscsokét imígyen:

Vedd fel pajtás a bundát,
Fogjunk gondör báránykát,
Vigyük az anyjának,
Süsse meg a fiának,

Te meg hozzá listecskét,
Süssünk hozzá pépecskét,
Én meg viszek trombitát,
Fujjunk neki szép nótát.

Azután a pásztorok elmondák a gyermek
Jézus születésének történetét és hogy a betle-
hemi Megváltónak összes javait odaadják.
Végül lefeküdtek és alvást szimleáltak. Az an-
gyal pedig megszólalt:

Mennyből az angyal lejött hozzátok,
Hogy Betlehembe sietve menvén, lássátok
Istennek fia, aki született jászolban,
Ó lessen néktek üdvözítőök valóban.

Ennek elhangzása után az alvó pásztorok
felugrottak és elmondák, hogy megillették,
miserint az Isten fia elárasztotta ajándékokkal
és utána karban a következő verseket énekeltek:

Pásztorok keljünk fel,
Hamar induljunk el,
Betlehem városába
Rongyos istállócskába,
Süssünk, ne kessünk,
Hogy még ezen éjjel ottan lehessünk
S mi urunknak tiszteletet tessünk.

Angyalok hirdeték,
Messiás születék,
Itt van jele fényének,
Né-lye születésének,
Pajtában, pólyában,

hangulatára, állásfoglalására a fuzió ter-
vét, kilátásait illetően. De szinte valószínű,
hogy a nagy káosz a kormányférfiakat és
a pártvezéreket is tartózkodókká teszi nyi-
latkozataikban, úgy, hogy a helyzet tisztu-
lása, további alakulása csak a szünet
után való időre várható.

Uj pártalakulás?

Andrássy bécsi utja.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, december 17.

A politikai köröket ma természetesen
Andrássy Gyula belügyminiszter bécsi utja
foglalkoztatta. Alább közlünk különféle
kombinációkat, amelyeket azonban nem
szabad pozitív tény gyanánt tekinteni. Kö-
zöljük végül a késő éjjeli órákban a *Pes-
ter Lloyd*-tól kapott információk alapján
azt, hogy Andrássy bécsi utja katonai
kérdésekkel függ össze s hogy utjának
eredménye: új pártalakulás.

Mai hireink ezek:

A honvédelmi miniszter audien- ciája.

Bécsből jelentik, hogy tegnap nemcsak
Andrássy Gyula gróf, hanem Jekelfalussy
táborszernagy, honvédelmi miniszter is
kihallgatáson volt a királynál. Ez alkalom-
mal a honvédelmi miniszter előterjesztette
az 1909. évre való *ujonccokról* szóló két
törvényjavaslatot, amelyekben a *rendes ujonc-
létszám megajánlásáról* van szó. A létszám-
emelés kérdésének végleges rendezése a
véderőtörvényről szóló új törvényjavaslatnak
van fűzve, amely tíz évre állapítja
meg az ujonclétszámot. Ennek tárgyalá-
sánál a magyar országgyűlés érvényesít-
heti az alkotmányban biztosított jogát,
hogy a *védőkötélzettség teljesítésének mód-
jára vonatkozóan föltételeket* köthet ki. Most
fogjuk megtudni, hogy Andrássy audien-
ciája nyomán mennyiben érvényesítheti a

Be vagyon ő takarva posztócskába,
Áldott gyermek szenved már kis korában.

És amikor a ház gazdája elhalmozta aján-
dékokkal, imígyen bucsuztak:

Isten áldja meg a háznak gazdáját,
Töltse meg az isten a csürét és kamráját

A betlehemesek távozásával ott az anyjuk
ágya mellett meggyújtották a kis karácsonyfát
és feltalálták az izéres karácsonyi vacso-
rát, amely falusi szokás szerint kevés különb-
séggel valamennyi háznál ugyanez: disznóus-
káposztával, (ilyenkor karácsony táján tartják
ugyanis a disznó or), tyukhus kásával és má-
kos metélt. De mivel az anyjuk feküdt, vendé-
get nem hívtak és így elmaradt a kártyásás
díóra vagy mandulára, éjjelig.

A gaida elbucszott feleségétől, hogy az
nyugodhassék; maga pedig eiment a papos
bejelenteni az ő kis Jézuskájának — Gyurkára
fog kereszteltetni — az eljövetelet. Az intelli-
gencia együtt volt a papnál és nem eresztette
már hasa a kedves János gazdát. Éjfélkor
azután az egész tanya népe felkerekedett és
elmentek éjjeli misére, csak az örök misradtak
otthon.

A lányos házaknál pedig a miséről hasa
térve, vig danák mellett folyt az ólomöntés,
kivilágos-kivirradtig és persze ki ki a különböző
ólomformákból a jövő alakulását a legelőnyö-
sebben magyarázza.

Igy mulatnak karácsony estén a nyugodt
falusiak. A városban a karácsonyest sem tar-
totta már meg patriárkális, családiasan meleg
jellegzetességét.

parlament ezeket a dolgokat. Sok remény-
séggel nem nézhetni az eredmények elé,
annyi előrelátható. Ha ugyan a helyzet
annyira megnyugszik, hogy a mostani
képviselőház egyáltalán tárgyalhatja a
katonai kérdéseket s még ezelőtt nem kö-
vetkezik be a Házfelosztás.

Nem lesz önálló bank.

Andrássy Gyula gróf audienclájának ered-
ménye: a bankkérdés háttérbe szorítása. Be-
avatottak már napokkal ezelőtt tudtak erről és
a függetlenségi pártnak Kossuth és Apponyi
szűkebb gárdájához tartozó két tekintélyes
tagja már tegnap délben a folyosón kilen-
tette az újságírók előtt, hogy nem lesz önálló
bank, hanem lesz helyette *katonai engedmény
és fuzió*. Az egyik képviselő, aki arról ismer-
tes, hogy a politikai dolgokban elsősorban a
közjogi vonatkozásokat keresi, ezeket mon-
dotta:

— Csodálom, hogy Justh, Holló és társai
megint berzenkednek. Hisz Kossuth, Apponyi,
de meg Wekerle is, egész határozottan kijelen-
tették a függetlenségi körben, hogy az önálló
nemzeti bankot nem lehet megcsinálni, de a
jelen viszonyok között nem is vállalkoznak
erre. Viszont a miniszterek azt is kijelentették,
hogy az Osztrák Magyar Bank új szabadalmi
levelében az összes magyar közjogi követelé-
seknek elég lesz tőse és ehhez már az osztrák
kormány is hozzájárult.

Tegnap a Házban egész határozottsággal
beszéltek, hogy Justh úgy nyilatkozott volna,
hogy lemond állásáról és vagy negyven-ötven
képviselővel ellenezőkbe megy. M. kor azután
számítgálni kezdtek a kilépőket és ezekhez es-
iránt kérdést intéstek, csaknem mindnyája azt
felelte, hogy kilépésről még szó sincs, sőt in-
kább arról van szó, hogy katonai engedmények-
kel erős kormánypartot teremtsenek.

Annyi bizonyos, hogy a katonai kérdések
megint előtérbe nyomultak. A külügyi helyzet
alakulása ugyanis szükségessé teszi a lét-
számemelés, amit pedig csak nemzeti enged-
ményekkel lehet elérni. A bécsi körök tehát
inkább ezen a téren mutatkoznak hajlandóknak
engedményekre és Andrássy Gyula már most
ezekkel a vívmányokkal akarja a fuziót létre-
hozni.

Valószínű ezek után már most az is, hogy
gyorsabb tempó fog következni bizonyos nagy
és függő kérdések tisztázásánál. Mire utalja az
illetékes tényezőket bizonyos elemek föllépése
Budapesten és Bécsben, amelyeknek *be nem
vallott, de világos célja a konszolidálás folya-
matában lévő munkának meggyújtása*. Ha ed-
dig a kérdések lassu egymásutánban való meg-
oldása volt az illetékes helyeken uralkodó terv
alaptörékvése, most az ellenfelek új taktikája
arra késztet, hogy a gyors elhatározás terére
lépjenek. A Polónyi féle kirohanás és a béci
svarogelbek támadása is valószínűen azért kö-
vetkezett el épen most, mert tudomásukra
jutott az uraknak Budapesten és Bécsben,
hogy a *fuzió megalapozása nagyot haladt előre*.
Ehhez járult a függetlenségi párt egy részének
nyugtalanossága a bank miatt. Mindez megér-
lelte a sietés szükségének érzetét, hogy bizto-
sítani lehessen a kívánatos eredményt, még
mielőtt a romboló aknák nagy kárt tehetnének
benné.

A katonai kérdések és létszám- emelés.

A *Pester Lloyd* jelentése szerint jól
informált bécsi körök így adják elő An-
drássy Gyula utjának magyarázatát:

A magyar belügyminiszternek az volt
a missziója, hogy az illetékes tényezők-

kel elsősorban a katonai kérdések miatt
lépjen érintkezésbe. Miután a vezényleti
nyelv a paktum szerint erre és a követő
kormányra nézve végérvényesen ki van
kapcsolva, katonai politikai téren *csak az
ezrednyelvre vonatkozó engedményről lehet
szó*. Az *ujonclétszám-emelése a külügyi hely-
zet következtében okvetlenül szükséges*. Ezt a
kormánynak, valamint a koalíciónak *min-
den kompenzáció nélkül* meg kell adni.
Engedményekről csak a véderőjavaslat tár-
gyalásánál lehet szó, amely a kétéves szol-
gálatot fogja hozni. Ha a katonai kiegye-
zést sikerül létrehozni, ami az itteni vé-
lemények szerint csak *igen rövid idő kér-
dése*, akkor a bankkérdés sem fog nehé-
ségeket okozni, époly kevéssé, mint a fu-
zió. A fuzióval egy teljesen új párt akar-
nak létrehozni meghatározott program
keresztülvitelére. Az új párt tagjai le-
hetnek ama függetlenségi és alkotmány-
pártiak, akik ezt a programot elfo-
gadják.

Interpelláció

a resicai bányaszerencsétlenség miatt

A hatósági vizsgálat.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, december 17.

A resicai bányakatasztrófa ma szóba-
került a képviselőház ülésén is. Mezőfi
Vilmos, a szociálista képviselő meginter-
pellálta miatta Wekerle miniszterelnököt,
aki válaszában kijelentette, hogy már ké-
szül az új bányatörvény, amely biztosít-
tani fogja a bányászok érdekeit. A mai
törvények nem adnak jogot a kormánynak
arra, hogy a magántársaságok üzemeibe
beavatkozzék.

A dománi katasztrófa színhelyén ma
vizsgáló-bizottság jelent meg, amely meg-
állapította, hogy a szerencsétlenségért sen-
kit sem terhel mulasztás.

Mai távirataink a következők:

Interpelláció a katasztrófa miatt.

Ma a képviselőházban is beszéltek a
resicai bányakatasztrófáról. Mezőfi Vilmos
interpellációt intézett a pénzügyminiszterhez.
Mezőfi ezeket mondta:

— Kijelenti, hogy a bányászok gyalá-
zatos anyagi helyzetén csak úgy lehetne
segíteni, hogy megengednék a bányászok
szervezkedését. Siralmas színekkel festi a
resicabányai bányászok rossz anyagi hely-
zetét. Arra kéri a pénzügy- és belügymi-
nisztert, hogy hasson oda a társaságnál,
hogy a szerencsétlenül jártak családjait
ne a társas ládából, hanem a társaság
vagyonából kártalanítsák.

Wekerle Sándor rögtön válaszol. Kije-
lenti, hogy a bányászok szervezkedésének
nem áll utjában, sőt azt elősegíti is. Azon-
ban tény az, hogy egy országos bányász-
egyesület nem engedünk meg azért, mert
egyesek zugolódását anyagi okokból fel-
akarták tolni országos megalommá. A re-
sicai bányára áttérve kijelenti, hogy
a legutóbbi szerencsétlenség óta több
ujabb ovóintézkedések történtek, újabb
légtérkamrákat állítottak fel. Természetes,
hogy a kincstári bányák sokkal nagyobb
biztonságot nyújtanak. E szerencsétlenség-
nél nincs szükség interpellációra, mert
minden ilyen esetben a legnagyobb szigor-

ral járnak el. Kéri válasza tudomásul vételét.

Mezőfi Vilmos: Sürgeti a miniszterelnök által kilátásba helyezett új bányatörvényt, válaszában ezt a részét tudomásul veszi, azt azonban nem, hogy ezentul sem fognak engedélyezni országos bányász-egyesületet.

A Ház a választ tudomásul veszi.

A jegyzőkönyv hitelesítése után ülés véget ért.

Senkise felelős.

Resicáról táviratozzák: Ma délutánra volt kitűzve az áldozatok temetése, az ügyész azonban még nem engedte meg a temetést, amely csak holnap délelőtt fél kilenckor lesz. A katasztrófa okainak megállapítására ma megjelentek a helyszínen a pénzügyminiszterium képviselőjében **Walner**, a bányászati osztály vezetője, **Balajthy** Bernabás oravicai bányakapitány, **Weisz** Károly bányabiztos, **Loysel** királyi ügyész. A bizottság megállapította, hogy a katasztrófaért *senkit sem terhel felelőség*. Nagy szerencse, hogy a bányászok, mikor lámpájuk elaludt, nem próbálták meggyújtani, mert különben az egész bánya felrobbant volna.

A máramarosi hamis tanuk.

A Kuria érdekes döntése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 17.

A Kuria nemrég egy házassági kérdésel összekötött bonyolódott kártérítési pörben kimondta, hogy nem hisz a máramarosi tanuknak, akik a köztudat szerint *útletszerűleg foglalkoznak a tanuskodással*. Az érdekes pör előzményei a következők:

Harminc évig élt boldog házasságban a felakasztott **Husz** Ábrahám hazájában, **Visórin** Máramarosmegyében egy **Ghenát** Csaim nevű kereskedő. A községben jobbara ruthének és zsidók laktak, akik egy régi udvari rendelet értelmében szokták oltárhoz vezetni szívük választottját. Így Ghenátot is egy **Wertzberk** nevű kántor tanító, egy ugynevezett „lamet” eskette meg feleségével, akitől harminc esztendő leforgása alatt tíz gyermek származott. Egy évvel ezelőtt egy kis baj történt. Ghenát Chaim talán életében először vonatra ült s a vonat, amely azóta is folyton, hol összeütközik, hol kisiklik, halálra gázolta a szerencsétlen embert. Már most mi történt? Az történt, hogy Ghenát Csaim özvegye megbizta **Kohn** Jakab dr. fővárosi ügyvédet, hogy indítson kártérítési pört az államvasutak ellen. A pör megindult és folyd gált lassan, csendesen. Az elsőbíróság végre meghozta az ítéletet, amely igen leújtó volt. Kimondta, hogy a „lamet”-et nem tekintheti a bíróság házasságkötő faktornak s így Ghenát Csaim házassága érvénytelen s az özvegy, mint vadházas, nem tarthat kártérítési igényt.

A pör ment tovább. Eljutott a szegedi ítélőtábláig. Itt már bölcsebben ítélkeztek. A középső foku bíróság kártérítésre kötelezte a kincstárt. Kimondta, hogy miután az özvegy *harminc évig élt* abban a tudatban, hogy törvényes hitvese az urának, „*putativ*”, azaz jogosan vélelmezett házasságról van szó s így úgy az özvegyet, mint a tíz gyermeket megilleti a kártérítési igény.

Most már a kincstári ügyész nem nyugodott meg ebben az ítéletben s az akták felkerültek a Kuriára. A legfelső bíróság a házassági kérdésbe bele se ment, hanem elutasította a keresetet, hogy egyszerűen *nem hisz a máramarosi tanuknak*, sőt azt sem hiszi el, hogy Ghenát Chaimnak keresni valója volt a vonaton.

Az özvegy tehát pörvesztes lett. A szegény asszony, miután a bölcs bíróság nem hitt a máramarosi tanuknak, most pörújításért folyamodik, de erre már *Braziliából hozat tanukat*. Hátha azoknak jobban hisz a nagytekintetű Kuria.

A balkáni veszedelem.

Hírek Aerenthal bukásáról.

— Az Aradi Közlöny táviratai értesülései. —

Arad, december 17.

A Törökországgal való tárgyalások — mint azt az osztrák miniszterelnök a Reichsrat mai ülésén mondott beszédében kijelentette — békés mederbe terelődtek. Remény van rá, hogy a balkáni veszedelmet most már sikerül háboru nélkül elsimítani. Ezért is nem lehet készpénznek venni azt a berlini hírt, amely **Aerenthal** külügyminiszter közeli bukásáról szól.

Mai távirataink itt következnek:

Anglia terve.

Londonból jelentik: A Daily Telegraph egy vezércikkben, melyben Angolországot védelmezi ama szemrehányás ellenében, hogy Ausztria-Magyarországgal szemben állítólag ellenséges magatartást tanúsít, elter eddigi álláspontjától, amennyiben nem követeli többé, hogy Szerbiának és Montenegrónak bosnyák területeit át kell összekötötést kapnia, hanem kijelent, hogy erre a szándék is alkalmas. A Daily Telegraph állítja, hogy Ausztria-Magyarország barátainak indítványára meg fogják kísérelni, hogy Törökországot pénzügyi ellenszolgálatokkal rábírák arra, hogy a szándékot, melynek Törökországra nézve nincs értéke, *engedje át Szerbiának, vagy Montenegrónak*. Anglia, feltéve, hogy Törökország kész a tárgyalásokba belemenni, hajlandó arra, hogy a tervet támogassa. Ausztria-Magyarországnak ilyen nagylelkű eljárása megcsúsztatná Szerbia elégedetlenségének okait és meggyőzné arról, hogy Ausztria-Magyarország nem óhajt az szegel tenger felé tovább terjeszkedni és Oroszország megnyugtatósa által hozzá járulna ahhoz, hogy a hármassövetség továbbra is lennmaradjon.

A Times jelenti Konstantinápolyból: A közvetlen tárgyalások Ausztria-Magyarország és Törökország között valószínűleg szombaton kezdődnek. Pallavicini örgróf reméli, hogy addig Bécsből újabb utasításokat kap.

Berlinből jelentik: A „Voss. Ztg.” jelenti: Orosz körökből hallatszik, hogy Ausztria-Magyarországnak, hogy közelebb jusson az orosz állásponthoz, az a szándéka, hogy Szerbia és Montenegró javára a határok kiigazítását hezza javaslatba. A szerb bosnyák határt a Drina mentén megfelelő revízióknak vetnék alá és Montenegró is nagyobb határkiigazításokat kapna.

Az osztrák miniszterelnök a külügyi helyzetről.

Bécsből jelentik:

Az osztrák képviselőház mai ülésének elején **Bienert** osztrák miniszterelnök vá-

laszolt azokra az interpellációkra, melyek a külügyi helyzetre és a török bojkottra vonatkoznak. **Bienert** többek közt ezeket mondta:

— A kormánynak a hozzáérkezett információk alapján *nincs oka* az európai helyzetet aggasztónak találni. A fennálló differenciák nem olyanok, hogy a diplomáciai tárgyalásokkal ne lehetne azokat kiegyenlíteni. A balkán háboru veszedelméről csak annyiban lehetne beszélni, amennyiben Szerbia és Montenegró részéről *bizonyos háborus intézkedések* történnének, melyek azonban bennünket nem indítottak arra, hogy nyugodt és várakozó álláspontunkat megváltoztassuk. A hadvezetőség igenis elrendelt katonai intézkedéseket, de ezek főleg azt a célt szolgálják, hogy Boszniának és Szerbiának igen gyenge csapatállományát kiegészítsük és azt képessé tegyük a fokozott helyőrségi és biztonsági szolgálatra. Ami az osztrák és a magyar áruk ellen a török kikötőkben indított bojkott-mozgalmat illeti, konstatálni kell, hogy *a mozgalom még nem gyengült*. A csász. és kir. kormány ezért indítatva érezte magát az utóbbi napokban a portához jegyzéket intézni, amelyben hivatkozással a Törökország és a monarchia között 1862-ben kötött kereskedelmi és hajózási szerződésben biztosított jogokra, azt kívánja a portától, hogy a rendelkezésére álló összes eszközökkel hasson közre, hogy az osztrák és magyar hajók kirakodását megvédelmezze. Miután a török kormány *olyan nyilatkozatokat tett*, melyben ebbeli szempontunk figyelembevételét látjuk, az elvi megegyezés köztünk *helyreállónak látszik lenni*. Uymódon lehetővé vált az *annexzió feletti megszakadt tárgyalást újból felvenni*, amelynek értelmében azután **Pallavicini** örgróf nagykövetségünket instrukcióval láttuk el.

Aerenthal bukása?

Berlinből táviratozzák: A Tageblattnak jelentik Bécsből: Komoly politikai körök véleménye szerint **Aerenthal** báró külügyminiszter *állása megrendült*. Aerenthal a boszniai akció lebonyolítása után le fog mondani állásáról, abban az esetben is, ha sikerülne neki az összes nehézségeket elhárítani. Aerenthalnak azt hányják szemére, hogy az *annexziót nem készítette kellőképen elő*.

Lószállítás Szerbiába.

Berlinből jelentik: A török kormány megengedte, hogy a szerb hadsereg részére Oroszországban vásárolt 8000 lovat török területen szállítsák Szerbiába.

Zimony, december 17. Az egész keleti posta elmaradt, ami azt nagy sávarokat idézett elő.

A képviselőház ülése. Budapesti tudósítónk jelenti: **Justh** Gyula elnök pont 11 órakor nyitotta meg az ülést. A múlt ülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése után elnöki előirányzatok során jelenti az elnök, hogy **Mezőfi Vilmos** sürgős interpellációt jelentett be a resicai bányakatasztrófa ügyében. Ezután elfogadta a Ház harmadszori olvasásában a fe hatalmazási törvényjavaslatot, továbbá a külkereskedelmi és fogalmi viszonyok ideiglenes rendezéséről szóló javaslatot. Ezzel a nappalra kimaradt. Tekintettel a karácsony és újév ünnepekre, javasolja az elnök, hogy a Ház legközelebbi ülését 1909. január 18-án tartsa. A Ház elfogadja az elnök javaslatát. Attértek az interpellációra, amelyről lapunk más helyén számolunk be.

Egy „bank“ titkaiból.

Letartóztatott csalóbanda.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 17.

Éppen a drága, rossz időben nem utolsó dolog könnyűszerrel egy-kettőre négyszeres pénzt kapni. De az sem éppen megvetendő, hogy valaki igaz bankót kapjon egy csomó értéktelen hamisítványért.

Igy okozkodott Pénzes Ferenc huszonhat esztendő budapesti borbélysegéd és nyitott magának a Salv-utca 24. szám alatti lakásán egy bankhásat. Egész modern kis bankhásat, ahol kéanéi van minden. Nemcsak a bankjegy, de már a prás is, a fotográfáló masina, a cinkongráfiál készülőkek és a finom kémiai papíros.

Mint jól fölszerelt bankhás természetesen nem mellőzhette az ügynököket sem. Igaz, hogy ezek egyike sem végzett kereskedelmi tanfolyamokat, sőt éppen ellenkezőleg, egyszerű sőtársak voltak, hozzá még bo'gárok, de ezek is értették a bankári mesterzést és miért ne értékesítse valaki mellékkeresésként a mellék tudományát.

Ivanoff Péter 58 éves, Matelkoff Danok 48 éves és Kriskó Lajos 44 éves bolgár kertészek, együtt és külön külön „dolgosgattak“. Egyszerű emberek voltak az ismerősök, kiket a sok pénznek már a híre is nyugtalanít, hátha még az is megtörténik, hogy odajön hozzájuk valaki, egy ismerős, egy földi, aki a saját nyelvükön beszéli hozzájuk, imígyen:

— Nézd csak, ide teszek elbéd öt darab tiskoronást. Látod, már ki is raktam őket. Vedd elő most a magad tiskoronás papírpénzét és tedd melléjük.

Zarna János — mert ő volt az első áldozat — odatette a tiskoronás papírpénzt. Ivanoff erre hamarosan össze vissza keverte a hamisított pénzt az értékessel.

— No komám, most keresd ki a hat közül a megadót.

A kereset, kereset, de az egyik szakasztott olyan volt, mint a másik, minnek is keresgéjjen tovább.

— Add ide, amelyiket akarod, — morda Zarna János ujjongva. — Ha csakugyan ilyen pompás pénzed van, minden megtakarított vagyonszármányt vessek hamis bankókat tőled.

— Főlem nem veszel, hanem gyere a „bankhásba“.

Azonnal a „bankhásba“ is mentek. Itt megmutatták neki a gépeket és ígérték, hogy holnap elkészül egy jókora csomó papírpénz, azt majd átveheti. Persze a vagyonszármányát, hat száz koronáscskát, mindjárt ott is hagyhatja.

Zarna elhagyta a hatszáz koronát, mert tartott tőle, hogy holnap már másvalaki viheti el a négyszeres pénzt, amit a bankhásban ígértek neki.

De jött a második nap, a harmadik nap és két hónap és sem az eredeti pénzt nem kapta meg, sem pedig a négyszeres hamisítványokat.

Zarna fejében akkor már kezdett derengeni. Tisztán látta, hogy ezek az emberek nem is csináltak hamis pénzt, csak annak örve alatt kicsalták a hatszáz koronáját.

Pőlment a bandához még egyszer és utoljára és főjelentéssel fenyegette meg őket.

— Ha ülöl akarsz a rendőrség börtönében, akkor csak jelentés föl bennünket, — válaszoltak.

hetne itt tenni, hogy a pénzemhez jussak és mégis kikerüljem a börtönt.

— Hopp, megvan! — kiáltott föl egy szerre. — Megvan! Itok egy névtelen levelet a rendőrségnek, az majd intézkedik, hogy a gonosz bandát letartóztassák és a pénzemet visszaadják.

Amit gondolt, azt meg is cselekedte Zarna János. Ir. egy névtelen levelet a rendőrségnek, amelyben megmondja, hogy micsoda banda ül itt gonosz mester égé. Önmagát is megnevezte, mint szánandó áldozatot, akin a rendőri hatalom még tudna segíteni.

A rendőrségen persze nagyot nevettek Zarna János böcs öletén és meri hivatalból áldozandó dolgot követelt el, ő csakugy, mint a csaló banda, a rendőrség nem gyakorolhatott irgalmat.

Ma reggel a főkapitányságra idézték mindnyájukat és előzetes letartóztatásba helyezték őket.

ROMÁNIAI BOJKOTT Magyarország és Ausztria ellen.

Ötezer ember tüntetése.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, december 17.

Tegnapelőtt folyt le Bukarestben az Ausztria-Magyarország ellen hetek óta előkészített tüntető meeting. A nagy népgyűlésről, mely a lehevesebb harcot hirdette Magyarország és Ausztria ellen s amely még Ferenc József személyét is támadta, itt következik tudósításunk:

A bukaresti tüntető meetingen, melyen vagy ötezer ember vett részt, Ceutianu Péter, a hírhedt magyar gyűlő román elnökölt. Megnyitó beszédében többek közt ezeket mondta:

— Ausztria-Magyarország perfid politikát követ Romániával szemben. Nemzeti létünk érdekében meg kell szakítani minden összeköttetést Ausztria-Magyarországgal. Fogadjuk meg mindnyájan becsület szavunkra, hogy ezentul osztrák és magyar árut nem vásárolunk.

Giurkulescu ügyvéd támadta ezután Magyarországot, mert — ugymond — az kegyetlenül elnyomja román testvéreiket. Ilyen tenorban beszélt Abrudeanu képviselő is. Támadta Ferenc Józsefet, mert a váci és szegedi börtönben hagyja selymődni azon román nép legjobbait, mely 1848 ban vérét áldozta a dinasztiaért.

A népgyűlés ezután a következő határozati javaslatot fogadta el:

A román népnek bukaresti nagy gyűlése tiltakozik az osztrák-magyar monarchiának Romániával szemben tanúsított magatartása ellen. Testvéri üdvözlését küldi a Kárpáton túl román testvéreknek és bátorítja őket abban a harcban, melyet nyelvükért és nemzetiségükért folytatnak. Felhívja a románokat, hogy megtörjék intézkedéseket tegyenek Ausztria-Magyarország kizárólagos politikája ellen. Felhívja a nemzeti bizottságot, hogy szervezze a gazdasági harcot a monarchia ellen és végül felhívja a kormányt, hogy mondja fel a monarchiával kötött kereskedelmi szerződést.

A gyűlés után a tömeg nemzeti dalokat énekelve Viteazu Mihály szobra elé ment, folyton abcugolva a magyarokat és

A köztársasági elnök levele Steinheilméhez.

Az özvegy bünel.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, december 17.

André vizsgálóbíró tegnap befejezte a Steinheilmé ügyében indított nyomozást, melynek eredményeképp Steinheilmé a gyilkosságban való bűnrészesség miatt vád alá helyezte. A vizsgálati jegyzőkönyv ezeket állapítja meg:

1. Bizonyosnak látszik, hogy Steinheilmé akarta férje meggyilkolását. Oka lehetett férje halálát kivánni, mert szabad óhajtott lenni és ezt a szabadságot csak férje halála adhatta meg.

2. Részese volt a gyilkosságnak. Erre azonban közvetlen bizonyítékok nincsenek. Bűnrészességét folytonos hazudozással akarta leplezni.

3. A gyilkosság tervszerű volt. Steinheilmé bekötözése mesterkél volt, amit a nyakán talált zsinég csomózása bizonyított.

A Steinheil-ügynek másik nevezetes eseménye — mint egy párisi távirat jelenti — egy nancy-i újságnak cikke, mely szösz szerint közli Faure Félixnek, az elhunyt francia köztársasági elnöknek Steinheilméhez intézett egykori levelét. A levél így szól:

„Irnom kell, mert így megenyhülök. Sokat emlegettem magának, mily rutul visszaéinek bizalmammal azok, kiknek jót tettem. Képzeld angyalom, ma íróasztalomról egy fontos okmány eltűnt. Az a proklamáció, melyről magának sokat beszéltem. Belefáradtam már ezekben a komédiákba. Ugy érzem, mintha halállal fenyegetnének és ez az érzelem kivált a Dreyfus-affér óta intenzív.

De ezek a dolgok bizonyára untatják magát édes drágám. Inkább a szívemet tárjam fel ugye? Hadd mondja el a szívem mindazt, amit maga iránt érez. De hiába, mindig eszembe jutnak kellemetlenségek, melyek elkomorítanak. Ma például találkoztam D-vel. Ne haragudjék, dacára a maga óhajlásának, hűvösen fogadtam. A fentemlített okirat eltűnése nagyon rosszkedűvé tesz. Fáradt vagyok, szörnyen fáradt. Istenem, istenem, miért hogy nem lehet nekünk ketteskén a világ zajától távol, boldogan élni.

Kedves mamája a multkor szintén látta S-t. Ne is próbálja tagadni, X-urtól, legjobb barátunktól értesültem. Nem tudom miért, de képtelen vagyok szabadulni attól a gondolattól, hogy a vele való ismeretség utóvégre mindkettőnk veszedelmét okozhatja. S. ur, mint sokszor mondtam, egy pártnak ügynöke; olyan párté, mely nem tud nekem megbocsátani egy döntő lépésemért. Vigyázzon és őrizze meg hidegvérét.

Isten vele Mindennem. Holnap végre megint szerezhetek néhány szabad percet, hogy Magát meglátogathassam. Üdvözlöm drágám és csókolom.“

Igy szól a levél, mely alól hiányzik az aláírás. Faure ugylátszik óvatos volt.

Apróságok

Blaháné cigányáról.

Visszaemlékezés Lányi Gézára.

A tegnap elhunyt *Lányi Gézáról* sok józú történetet tudnak azok, akik jól ismerték a bohém cigányt. Evvel elelőtt, amikor még a budapesti Pósa-asztalnál találkoztak esténként az írók, hírlapírók és művészek, *Lányi Géza* is mindennapos vendég volt ott. Két cigánytagja volt az asztalnak, *Dankó Pista* és ő. Szerették mind a kettőt, de *Dankó Pista*t, aki elismert dalköltő volt, mégis többre becsülték. Ez mindig fájt egy kicsit *Lányi Gézának*, szívében ártatlan irigységet érzett a mindeképpen túl akart tenni vetélytársán. Egyszer aztán szegény *Dankó Pista* meghalt. Nagy temetése volt, ezrek kísérték utolsó útjára, szebbnél szebb koszorúk borították a ravatort a koporsó mellett gyönyörű beszédekkel mondták, magasztalva *Dankó Pista* nagyságát. *Lányi Géza* hallgatta hallgatta, aztán egyszer csak nagyot sóhajtván, mondta:

— Istenem, Istenem, ha én haltam volna meg, most engem kísérnének így!

De kijutott neki is a szeretetből. Amikor ezüstlakodalmát ülte, országgra szóló ünnepséget rendezte a Pósa-asztal. *Pósa Lajos* és *Fesztly Árpád* voltak a násznagyok, *Blahás* és *Hegyi* aranka a nászaszónokok, *Kéry Klára* és *Komáromy Marika* a nyoszolyólányok. Az *Andrássy* uti *Potanovics*-vendéglőből vonultak pántlikás botokkal, a férfiak magyar ruhában, a hölgyek fejkötőben és pártában a józsefvárosi plébánia-templomba. Az egész utvonat tömve volt közönséggel. Az esketés után lakoma volt népies ételekkel, amely kásával kezdődött. *Pósa Lajos* és a boldogult *Kemechey Jenő* író mondtak verses pohárköszöntőt. Mindentéle bohókás jelenetekkel tarkították a mulatságot. Akkor egyszer érezte *Lányi Géza*, hogy nagyobb ur, mint *Dankó Pista*.

Volt egy igen nagy büszkesége, mely azonban hova tovább keserősége lett *Frigyás* királyi herceg családjához hívták cimbalom-tanításra. *Lányi Géza* minden héten kétszer fölutazott Pozsonyba. A mikor a tanítás befejeződött, a hercegaszony értékes gyémánt-ével ajándékozta meg. Ezt a tőt, valahányszor a Pósa-asztalnál megjelent, mindig a nyakkendőjébe tűste. Szörnyen csillogott a tűs *Lányi* rettenetesen gögös volt szöve. A Pósa-asztal tagjai egyszer összebeszéltek s a mikor megjelent a tűvel, fölállottak és rázendítettek — a Gotter-haltéra. Többé azután nem tűste föl a gyémántos tőt.

Jó fiú volt nagyon *Lányi Géza*, gyakran megneveltette a társaságot. Nem az élcelével, mert ahhoz nem értett, ellenben azzal, hogy előszeretettel keverte bele a beszédébe az idegen szavakat. Természetesen hibásan. Szerinte a bornak kitűnő *reumája* volt, viszont arról panaszkodott, ha nyitva hagyták az ablakot, hogy aromát kapott a karjába.

Blaha Lujza így beszélt boldogult cigányáról: Nagyon a szívembe markolt bizony szegény *Lányi Géza*, hogy most elköltöztet, bizonyosan egy jobb világba. Hát elment ő is, mint a többiek, akik szinpad életében híres partnereim voltak. Mint ahogy eltűnt mellőlem *Tamási*, *Tihanyi*, *Vidor* s a többiek mind. Most meg szegény *Lányi*, az én jó, az én szerény, kedves cimbalmosom, aki annyi szép színházi estémre emlékeztet. Kísért a zenekarban és sokszor a szinpadon, utoljára a borban. Soha sem feledkezett meg ilyenkor arról, hogy virággal ne kedveskedjék.

— *Lányi! Lányi!* — korheltam — ne verje magát költségbe miattam!

— De hiszen csak egy szál róza az egész,

est csak szabad? — esedezett az ő esőndes módján.

Mindig esőndes, mindig szerény volt. Es minden boldog, mikor az ő egy szál rózával a kezében jöttem ki a szinpadra *A falu rosszá*-ban. A maga dolgában, bajában nagyon fukarkodott a szóval. Ugy kellett kipróbálni belőle, de rögtön abba is hagyta, másra tért át. Nem szeretett effélékről beszélni. Utoljára októberben beszéltem vele a *Rákóczi*-uton. Jött ki a kávéházból és ujságolta, hogy megy Ungvarra.

— *Haza akarok menni!* — ezzel bucsuzott bánatosan.

Hát, legalább ez a kívánsága teljesült. Ohon volt a hazukról ment el abba a másik örökös hazába.

A „Páduai hercegnő” vizontagságai.

Wilde-premiér Aradon. — Beszélgetés a fordítóval.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, december 17.

Az utóbbi esztendő legérdekesebb eseményeinek főszereplője volt ma vendége *Szendrey Mihály* aradi szinigazgatónak. Aradon járt ma az itt különben is jól ismert *Rozsnyai-Hoske Kálmán* író, aki tudvalevően *Prielle Kornéliát* vette feleségül.

Rozsnyai azért jött, hogy tanácskozzék *Szendrey*vel ama darab előadásáról, amelyet ő fordított le angolból. *Rozsnyai* megbízást kapott *Janovics Jenő* kolozsvári szinigazgatótól, hogy fordítsa le angolból *Wilde* Oszkár három felvonásos drámáját, a „*Páduai hercegnő*”t, amelyet még szinpadon nem adtak elő.

Rozsnyai le is fordította a darabot, amelyet most valószínűleg egyszerre négy helyen: Kolozsvárott, Aradon, Nagyváradon, és Kecskeméten elő fognak adni. Hogy eddig miért nem kerülhetett előadásra *Wilde* Oszkár e esedékes alkotása, annak okait a következőképpen mondta el a fordító:

— Ezt a darabot *Wilde* voltaképpen nem is európai, hanem amerikai szinpadnak szánta. *Mary Andersen* newyorki híres tragika és szinigazgató számára írta. A művésznő nagy előkészületeket tett a dráma előadására, az azonban tragikus körülmények között elmaradt. A premier előtt ugyanis *Mary Andersen* a szinpadon sétált és rendezkedett, miközben elesett és kitörte a lábát. Sokáig feküdt betegen, de mással mégse engedte elátszatni ezt a pompás szerepet. Várt, amíg felgyógyul. Amde a művésznő a lábtorés következtében *sánta maradt* és így sohasem játszhatta el a „*Páduai hercegnő*” főszerepét. Evek múltán egy hamburgi színházban készültek a „*Páduai hercegnő*” előadására. (A darabot tudniillik *Mary Andersen* örökösai eladták.) Itt azonban szintén nem sikerült előadni, mert a darab egyik férfiszereplője, *Wagner*, az első felvonás közepén megöregült. A darabbal ezután évekig nem próbálkozott meg egyik európai igazgató se. Ez év közepén *Janovics Jenő* kolozsvári szinigazgató megbízott engem, hogy fordítsam le az ő színháza számára. Amde Kolozsvárott se volt szerencsés a „*Páduai hercegnő*”, mert *Hervey Aranka*, a hősnő előadás előtt hirtelen beteg lett és nem lehetett előadni a drámát. Ezután *Janovics* a nagyobb városok szinigazgatóival tárgyalt, hogy talán egyszerre-lehetne előadni a drámát és én most éppen azon fáradozom, hogy Aradon is ugyanakkor kerüljön sor a bemutatásra, mint Kolozsvárott.

A bécsi ékszerész gyilkosa.

A tettest letartóztatták. — Beismerő vallomás.

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesítése. —

Arad, december 17.

Az a vad hajsza, amelyet úgy a berlini, a bécsi, mint a budapesti rendőrség emberei a Bécsben lakó *Frankfurter* ékszerész rablógyilkosai ellen indított, ma délután váratlanul eredményre vezetett. Ma délután ugyanis Berlinben letartóztattak egy gyanús alakot, aki később beismerte, hogy ő ölte meg az ékszerészt.

Az illető *Henkel Rikárd*, gerai születésű kereskedő, aki Berlin egyik zálogházába ma a *Frankfurter*től elrabolt ékszerekhez hasonló dolgokat vitt elzalogosítás végett. Persze azonnal letartóztatták. *Henkel* először azt mondta, hogy az ékszereket a vonaton találta. Később azonban bevallotta, hogy ő ölte meg az ékszerészt.

— Szerettem egy leányt, — mondta megtörve — el akartam venni, de nem volt vagyonom. Gondoltam hát, hogy megölöm ezt az ékszerészt és elrabolom az üzletéből a tárgyakat. Így vagyont szerzek, megnősülök és azután kimegyünk külföldre a feleségemmel.

A rablógyilkos elfogatásáról táviratilag értesítették a bécsi és a budapesti rendőrséget is.

Amíg *Henkel* be nem vallotta bűnét, addig a legsúlyosabb gyanú egy *Kuitelius Ottó* nevű *Offenbach* községbe (*Nessen*) való emberre irányult, akinek kétrendbeli gyilkosság terhelt a lelkét. Bár a gyanúsított szállásadónője csak értéktelen felvilágosítással szolgálhatott róla a gyanú ösvénye az ő személyefelé vezetett.

Közeben egy asszony közölte a rendőrséggel, hogy nála e hó 9-én egy *Weisl Tivadar* nevű ember bérelt szállást, aki azt mondta, hogy Londonból jött s aki titokzatos körülmények közt hagyta el szállását. Kiderült, hogy *Weisl Tivadar* 19 esztendő pincér, aki csakugyan Londonból jött, hogy Bécsben alkalmassági keresse. De meri állást nem kapott, rokonaihoz utazott Gmundenbe, ahol kihallgatták és ahol alibit igazolt.

A köze jött kombinációval szemben a rendőrség megállapította, hogy *Kuitelius* a gyilkosság idején Bécsben tartózkodott. Arcképén, amelyet megmutattak a meggyilkolt özvegynek és az üzletben alkalmazott *Hirschler* tanoncnak, mindketten felismerték azt az embert, aki *Frankfurt*-nek két-három héten át ékszereket kínált megvételre. Egy rendőr is jelentkezett és tanúsította, hogy *Kuitelius* a gyilkosság napján Bécsben volt és ólálkodott. *Frankfurter* téjékán. Egy másik rendőr vallomása ekként hangzik: A gyilkosság napján a *Fleischmarkt*-on voltam járőrösen; két embert látam, akik a meggyilkolt ülete körül kémkedtek, egymással titkos jeleket váltottak. Annakra feltűnő volt a viselkedésük, hogy elővezetésüket határoztam el. Míg az egyik a *Fleischmarkt*-on maradt, a másik az üzlet felé iparkodott. Ezt az embert a rendőr igazolásra szólította. Az illető, akinek egyik karja béna volt, azt válaszolta, hogy a postára iparkodik, mert penzt vár. Azt is mondta, hogy a *Novarra Gasse*-ben lakik. A rendőr nem tartóztatta le. Most, hogy a gyilkos arcképét megmutatták neki, ráismert arra az emberre, akit igazolásra szólított.

Természetes, hogy az igazi gyilkos elfogatása után azt a két gyanúsított embert szabadon engedték.

Megnyilt a török parlament.

A szultán nem esküszik.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, december 17.

Unneppnapja volt ma az alkotmányossá lett Törökországnak. Ágyudörgések, lobo-gódiszek, népek ujjongása közepette megnyílt az új török parlament. Új korszaka kezdődött ezzel az ottomán birodalomnak, mely a szultáni önkényuralom, a padisahi despotizmus alól felszabadulva az alkotmányos önrendelkezés korszakába lépett.

A parlament megnyitását lelkesen ünnepelte egész Torokország, de különösen élénk és szép volt az ünnepély Konstantinápolyban, ahol az igazságügyminisztérium palotáját alakították át ideiglenesen a parlament céljaira. A parlament északi homlokzata az Aja Sofia melletti nagy térre, a déli frontja a Marmara-tengerre néz. A nagy ülésterem már az első napon felette szűknek bizonyult a képviselők befogadására.

A szultán személyesen jelent meg a képviselőház első ülésén. A trónbeszédet a Jildiz első hivatalnok olvasta fel. *Es-küt nem tett a szultán az alkotmányra, ami miatt a liberális képviselők is megtagadták az eskütételt.* A megnyitás részletei még hiányoznak.

A török parlament mai napjáról az első konstantinápolyi távirat ezeket jelenti:

Az előkészületek.

A portán nagy az élénkség. Az új parlamentben egy órával a szultán megérkezése előtt gyülekeznek a képviselők, miniszterek, szenátorok, nagykövetek, követek, az ottomán bank igazgatói, a mohamedán, görög, örmény, keresztény és zsidó egyházak küldöttei, az ulemák, a patriárka és az intézetek küldöttségei. A hivatalnokok diszgyenyruhában, a többi vendégek frakkban jelentek meg. Az idő pompás, verőfényes. A lakosság lelkesedése szinte határtalan. Az utcákon, melyeken a szultán jönni fog, rengeteg népsétál. A diplomáciai kar tagjai testületileg vonulnak a parlamentbe diszkrisérettel, az angol nagykövetség palotájából, ahol öszszegyülekeztek.

Incidensek a parlament megnyitásán.

Egy későbbi konstantinápolyi távirat ezt jelenti:

A miniszterek a parlament előtt üdvözölték a szultánt, azután őt és a bercegeket a parlamentbe kísérték. Amikor a szultán az ülésterembe lépett, a jelen voltak felálltak helyükről. A szultán láthatólag meg volt hatva. Azután a Jildiz-kioszk első titkára a szónoki emelvényre lépve felolvasta a trónbeszédet, melyet úgy a szultán, mint a képviselők állva hallgatták végig. A trónbeszéd felolvasása után a szultán halk hangon kijelentette, hogy boldognak érzi magát, hogy a népképviselők között van és minden jókat kíván a parlamentnek. Azután köszönt és egy terembe vonult vissza, hol az egyházak fejeit fogadta. Eközben a főudvarmester megjelent a diplomaták páholyában és átadta nekik a szultán üdözlétét s tolmácsolta az uralkodó ama reményét, hogy a hatalmak birodalma újjászületése alkalmával is támogatni fogják. A szultán később eltávozott a palotából. Rögtön a

trónbeszéd után néhány liberális képviselő elégedetlenségét fejezte ki a miatt, hogy a szultán nem esküdött újra az alkotmányra. Ezek a képviselők megtagadták a program szerű eskütételt. Erre nagy zavar keletkezett. Több képviselő a folyosón a nagyvezértől felvilágosítást kért. Híre járt, hogy a külügyminiszter nem ismerte előzően a trónbeszéd tartalmát, amely körülmény különböző kommentárookra ad okot.

Üdvözlő sürgöny a parlamentnek.

A magyar szent korona országainak békeegyesülete tegnapi választmányi határozatából kifolyólag a következő francia szövegű sürgönyt küldötte a mai napon a török parlament elnökéhez:

A Magyar Békeegyesület, mely korunk egyik legnagyobb kultureszméjét szolgálja, lelkesedéssel üdvözi a török parlamentet megnyitásának ünnepélyes pillanatában. A mai nap a haladás egy új korszakát jelenti Törökország részére. Meleg szeretettel köszöntjük ezen nemes nép méltó képviselőit. *Vámbéry Armin, Zipernowsky Károly, alelnökök. Gergely Ede, főtitkár.*

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Péntek: Elektra, tragédia. Jászay Mari felléptével. (C bérlet.)

Szombat: Tatárjárás, operett. (A bérlet.)

Jászai — Borgia Lucrecia.

Ezer ember idegeln uralkodott ma az a szuverén művészet, melyet Jászai Borgia Lucrecia árasztott a színpadon. Sainte lenyűgözött nézünk, halig tük azt a fenomenális színjátszó erőt, melyhez fogható tökéletessé a legmerészebb fantázia sem tud elképzelni és mely egyedül Jászai abszolút nagyságától kapható. Azok, akik mai alakítását látták, elbűvölten fognak arra mindenkor visszaemlékezni. Drámai erő, szenvedély, szerelmes megalázkodás, az anyai szerelet valóságos spohéise Jászai Borgia Lucreciaja. Ezer színpompában ragyogó keleti szőnyeghez lehet hasonlítani Jászai mai alakítását. Minden szónak, mellyel érzelmet fejez ki, meg van nála a külön mimikája, gesztusa, szinte lehetetlen figyelemmel kíséreni azt a kaleidoszkopszerűen változó színes játékot, amit Jászai alakítása nyújt. A közönségre óriási hatást gyakorolt Jászai mesteri alakítása. Valósággal megkönnyebbülten, valami varázslatos hatás alól felszabadulva tapsolták a nagy művésznőt, aki a felvonások végén többször jelent meg a függöny előtt.

Az előadás többi részében nem nyújtott valami nagy gyönyörűséget. *Keszler* kivételével — aki Don Alfonzot adta nagy hatással — kivétel nélkül gyengék és még gyengébbet produkáltak. Tudjuk azt, hogy ilyen ad hoc előadások darabokat nem lehet mindig értékesebb művészettel előadni, de bizonyos nivót mégis megkívánunk, az pedig a mai előadásból egyáltalán hiányzott. Kínos szünetek, elapósodott jelenetek bosszantották a közönséget. A rendezés is sok kívánni valót hagyott hátra. Elvégre Don Alfonso D' Estreldejében nem voltak divatterekeskedés felláttal ellátott címtáblák és hasonló jók, tehát a rendező figyelmét az ilyen dolgoknak nem szabad elkerülni, akkor a közönség illuziója is nagyobb lesz. *H. G.*

* Jászai Mari — Elektra. Holnap lép fel utóljára az aradi színházban *Jászai Mari*, a budapesti Nemzeti Színház művésznője. Jászai

Mari utolsó fellépése alkalmával Sophokles klasszikus tragédiájának, az Elektra-nak címszerepét játssza, amely legkiválóbb alakítása. A többi szerepet Follinuszné, Nevák Irén, K. Kápolnai Juliska, H. Körösy Jud, H. Harmath Józsa, Zalay Margit, Kun Irén, Keszler, Várnay, Mártonfi, Dóll és Ditréi játsszák.

* Szász Gyul vendégszereplése az aradi színházban. Az aradi közönségnek még emlékében van a nyári kabarékorszakból *Szász Gyul*, az a rokonszenves színészlány, aki kupléival meghódította a publikumot. Szendrey Mihály színgazgató már akkor kijelentette, hogy szívesen szersódtetné társulatához Szász Gyul, aki a nyárra hirdetett vendégjátékait mostanra halasztotta. E hónap 30-án és 31-én lép föl az aradi színpadon; először a *Tanítónő* ben, 31-én pedig a színgazgató által rendezett kabaréban fog szerepelni. A közönség rokonszenvel és érdeklődéssel tekint az érdekes színházi esemény elé.

* A színiügyi bizottság inspekción. A színiügyi bizottság határozata következtében a színházban a következő tagok teljesítenek inspekción szolgálatot: Lukácsy Lajos, Nemes Zsigmond dr. és Sauber József december hó 16 tól 24 ig. Andrénny Károly, Müller Károly és Tódeschy Viktor december 24 től 31-ig. Kabdebó János dr., Mandl Vilmos dr. és Lőcs Részó 1909. január hó 1-től 8-ig. Barabás Béla dr., Múlek Lajos dr. és Wadowsky Gusztáv január 8 től 16-ig. Kádas Kálmán, Sáriot Domokos, Reicher Károly és Tisch Mór dr. január 16 től 24 ig.

* A filharmonikusok Mendelssohn hangversenye nemcsak ünnepzése lesz a nagy mester géniuszának, hanem forrása is tartalmaz, főnemmel élvezetnek. Mendelssohn művészi, szívhezszóló zenei költészetét, különösen dalmálnak nemes szépsége jellemzi. Ezeknek a gyönyörű melódiáknak pedig valódi tiszta az előadásra kerülő *a-moll (skó) szimfónia*, mely mint a mester egyik monumentális alkotása, felépitésének mesteri tökélye révén is a zenekari-irodalom remekművei közé tartozik. A hangszeres zenének még egy más mesterműve is előadásra kerül ezen a vasárnapi hangversenyen: *Bizet*-nek, a „Carmen” zseniális szerzőjének gyönyörű *L'Arlesienne* szimf. A most vasárnapi hangverseny iránt az egész városban nagy és megérdemelt érdeklődés nyilvánul, sőt a vidékről is számos előjegyzés érkezett *Weiss* Leó céghez, hol a meglévő jegyek árulhatnának.

* Vasárnapi előadások. Vasárnap két előadás lesz a színházban. Délután mérsékelt helyárok mellett az ideai színpad legskörűltőbb bohózatát, a *Szerencsét fiát* játsszák. Este az *Aranylakodalom* című történelmi színmű kerül előadásra.

* Hamupipóke. A 'övé hét csillortökjén. délután fél 4 órakor a *Hamupipóke* című tündérmese kerül színre. Ez a gyermekelőadás mérsékelt helyárok mellett megy. Este nem játsszanak.

* Eladott képek. A *Weiss* Leó által legutóbb rendezett képtárlatnak holnap lesz az utolsó napja. Ma elkel a tárlat kvallációs képei közül három: *Spányi* Béla: „Nyírfák a patak mentén” című képe, *Peske* Géza „Libapásztor” c. festménye és *Neográdi* Antanának a „Patak partján” című vázma. Ezenkívül elkel még néhány, kevésbé értékes kép.

* Hackenschmidt és Kara birkozása. A közönség óriási tetszéssel találkozott a világ két legnépszerűbb birkozójának, az orosz Hackenschmidt és a török Kara Achmednek mérkőzéséről készült mozgófénykép. A pompás kép még csak pénteken van műsoron az Urániában.

* Jézus élete. Számtalan oldalról hangostott kívánságra tűsi ki karácsony hetében, műsorára az Uránia igazgatója, a megrázó bibliai drámát Jézus életét és halálát. December 22 én, kedden és az erre következő két napon mutatják be a hatalmas mozgófényképet, rendező helyárok mellett, úgy, hogy mindenki hozzájuthat a felejthetetlen látványhoz. Különös érdekessége lesz ezeknek az előadásoknak, hogy a kép egyes jeleneteinél énekek is fog közreműködni.

Karácsonyi meglepetés a közigazgatási gyakornokoknak.

A belügyminiszter leirata Aradmegyéhez.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 17.

A vármegyei gyakornokokat kellemes meglepetésben részesítette a belügyminiszter azzal a leiratával, amit ma intézett *Dálnoki Nagy Lajos*hoz, Aradmegye alispánjához. A leirat tartalma szerint a megyei gyakornokok helyzete a jövőben jelentékenyen megjavul, mert nem kell nekik olyan sokáig díjtalanul dolgozni és várni a kinevezést, amely eddig a protekció nagysága szerint gyorsan bekövetkezett, de hosszú ideig el is maradhatott. A ma érkezett miniszteri leirat a gyakornokok kinevezését, előléptetését a szolgálati időhöz szabja. Ezzel sok igazságtalanságnak veti végét a miniszter.

A leirat szövege a következő:

A közigazgatási gyakornokok a magasabb segélydíj fokozatokban előállott úresedéshez képest lépnek elő. Ezen rendelkezés az előléptést sem újabb kinevezéstől, sem valamely más feltételtől — a beállott úresedést kivéve, — függővé nem teszi. Ebből önként következik, hogy a közigazgatási gyakornokok, ha va amely magasabb segélydíj-fokozatban úresedés áll be, minden újabb kinevezés nélkül lépnek elő és pedig akként, hogy a következő alacsonyabb segélydíj-fokozatban legkésőbb idő óta szolgáló közigazgatási gyakornok kerül a megüresedett magasabb segélydíj-fokozatba.

Az alispán az úresedés beálltát követő első napjától az arra igényjogosult gyakornoknak a magasabb segélydíjat a saját hatáskörében utalványozza és a közigazgatási gyakornokok előléptetése a vármegye főispánjának esetéről-ezre bejelentendő. A fokozatos előléptések következtében a legalacsonyabb segélydíj fokozatban megüresedő közigazgatási gyakornoki állás beöltése természetesen a főispán kinevezési jogkörébe tartozik.

Gecseiné szabadlában.

Tagadja az ura bűneit.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 17.

A kilencszeres rablógyilkosság elföldelt tettesének feleségét, Gecsei Sándornét, mint azt megirtuk, az aradi közkórházba vitette a rendőrség és ott egy külön szobában felügyelet alatt tartotta.

Gecseiné már teljesen felgyógyult. Betegsége alatt is többször kihallgatták, de a kikérdezésnek nem volt semmi pozitív eredménye. Gecseiné állhatatosan megmaradt amellett, hogy urának rémes tetteiről közretlenül nem tudott semmit s a bűnjелеket tartalmazó zsákokat soha meg sem tekintette s nem is sejtette, hogy azok honnan származnak.

A rendőrség a temesvári ügyészség utasítására Gecseinét ma szabadon bocsátotta. A nyomozást azonban folytatja a rendőrség. Meg van állapítva, hogy a rablógyilkos még október negyedikén készített Aradon, Kovács János Kossuth-utcai kovácsműhelyében a harapófogót. A kovácssegéd nem ismerte meg a fojtogató arcképe után a megrendelőt. A megrendelés alkalmával a műhelyben egy idegen is tartózkodott, aki jelentkezett a rendőr-

ségen és elmondotta, hogy Gecsei milyen utasításokat adott a segédnek. Figyelmeztette, hogy a harapófogónak ollója úgy legyen készítve, hogy azok hegyei ne érintsék egymást, hanem oly hosszúak legyenek, hogy egymást fedjék. Ez által tudniillik a legvékonyabb testet is átfogta.

Az idegen megkérdezte Gecseit akkor, mire használja ezt a hatalmas szerszámot.

— Szaprükészítő az öcsém, annak csináltam, — felelte ez.

Két koronát fizetett a kovácsnál. A pénzt Dobrán kereste a kőműves munkával. Hetven koronája volt október negyedikén. Ebből vásárolta az aradi vásár alkalmával a többi bűnjelt.

Aradnai hóhér.

Letartóztatott angyalesináló.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 17.

Csak a napokban irtuk meg, hogy az aradi ügyészség letartóztatott egy ágrisi asszonyt, akinek lelkét számos halálosvégű magzatelhajtás terheli s most hasonló bűnök miatt jutott az ügyészség börtönébe egy máriaradnai asszony, aki a nyomozás eddigi eredménye szerint csak a közelmúltban négy szerencsétlen asszonyt küldött a másvilágra tiltott operációk segítségével. Aradmegyének majdnem minden községében megdöbbentő nagy számban fordulnak elő ilyen esetek. Ez a mesterség ugyanis igen jól jövedelmez, mert a sok gyermekes anyák semmi pénzt sem kímélnek, csak hogy a család szaporodását megakadályozzák. A lelketlen asszonyok szívesen vállalkoznak a műtét végrehajtására, amely sok esetben sikerülni is szokott, de ha a kezelést elhanyagolják, vagy a műtétet felületesen végzik, halállal jár. A bűnös asszonyok felett az aradi törvényszéknek a legnagyobb szigorúsággal kell itélkezni, hogy így végre gátat vessen az egyre ijesztőbb mérvet öltő magzatelhajtási esetek szaporodásának.

A máriaradnai csandórségnek bisalmas uton tudomásra jutott, hogy Radnán több asszony magzatelhajtás következtében halt meg. Így pusztultak el *Lipován Györgyné, Divonesszka Jánosné, Brásik Györgyné* máriaradnai lakosok, míg *Ruszanda Mihályné* szintén egy rosszul sikerült műtétnek esett áldozatul s most haldoklik.

A csandórség kihallgatta az elhalt asszonyok hozzátartozóit, akik azt vallották, hogy a tiltott operációkat *Niki Pávelné* máriaradnai asszony végezte. Akadtak szemtanúk is, akik jelen voltak egyik-másik műtétnél és határozottan *Niki Pávelné* ellen vallottak. Ezek alapján az asszonyt tagadása ellenére letartóztatták. A csandórség folytatja a nyomozást, mert azt hissi, hogy *Niki Pávelné* Máriaradnán és a szomszédos községekben is hajtott végre hasonló operációkat.

Holnap *Kovács József* ügyész és a vizsgálóbíró kíséretében Radnára, a törvényszéki orvosokkal együtt, akik exhumálják és felboncolják a legutóbb magzatelhajtás miatt elhalt három asszony holttestét, a vizsgálóbíró pedig eskü alatt fogja kihallgatni a haldokló *Ruszanda Mihálynét*, arra nézve, csakugyan *Niki Pávelné* végzett-e rajta operációt. A nyomozás befejezése után *Niki Pávelné* bekísérik az ügyészség fogházába.

Jászai Mari

a színpalak mögött.

Séta a színpadon.

A színház jól táplált, de azért fürge gazdája, *Kulcsár*, a szeretetreméltó Laci bácsival, a pénztárossal együtt elégedetten néz körül este fél nyolc után a pénztár szűk helyiségében. Akár táblát lehetne kifüggeszteni, hogy: *minden jegy elkelt*, ha *Szendrey* az ilyen ritka esték miatt érdemesnek tartaná táblát készíttetni. De — sajnos — nem érdemes, mert *Jászai Mari* eltávozása után időtlen-időig pókháló lephetné be használat híján azt a táblát.

De most itt van *Jászai Mari*, a *Nagyasszony* és a színházban nincs egy talpalattnyi hely. Még az orkesztert is kiadták, sőt nagy ügyvel-bajjal három széket állítottak az elő a függönnyel elzárt kis ajtó elé is, amelyen közzenés esték alkalmával a színházi zenekar tagjai szoktak előadás közben ki s bebujkálni. Szóval a nézőtérben nincsen számomra hely. Mert te'szik tudni, — szabad-jegyves alak vagyok s a színház hétköznapjain, vagyis amikor nincs vendég, anyám a földszint s az összes emeleti ülőhelyek. De ha te' házat vonzó vendégszereplő jön, akkor én és hasonzorú társaim kiszorulunk s a helyünket fizető publikum foglalja el. Talán ezért mondja nekünk *Szendrey* olyan gyakran:

— Szeretlek benneteket fiam, csak a színházban ne látnálak.

A szegény direktornak ez a kívánsága tegnap és ma végre teljesült. Hát hova menjek, ha mégis látni, élvezni akarom a nagy Jászt? És ekkor — csodák-csodája — ötletem támadt: felmegyek a színpadra s onnét, a papírszéklet és vászonredők birodalmából nézem a darabot.

Felmentem. Epen véget ért a második felvonás és a munkások a harmadik felvonás díszleteit állították fel. *Tarka látvány* ilyenkor a színpad. Középen egy római nemesnek öltözött herculesi alak osztogatja csodálatra méltó nyugalommal utasításait. Ez *Keszler Ede*, a rendező.

— Hol hagyták a lándzsáikat? — szól két segédzsinézre. — Ide egy bársony széket. (Ez az egyik díszítőnek szól.) A titkos ajtót kívül tartsa valaki, nehogy bedőljön.

Mindenre kiterjed a figyelme, pedig nincs is rendezői könyv a kezében és egy cseppet sem ideges, noha a következő felvonásokban a *Don Alfonzo* nagy és nehéz szerepét kell eljátszania. Es míg pár perc alatt felépül a díszes lovagterem, a szuffiták mögött a következő jelenésben szereplő színészek járnak idegesen fel s alá. Némelyik halkan a szerepét memorizálja.

— Hívják be a nagyságos asszonyt, mert már a második jelenetben jön, — hangzik a rendező szava. Félreállok, mert épen mellettem lép be egy kis oldalajtón *Jászai*. Erdekes a nagy művésznőt ilyenkor, jelenés előtt megfigyelni, mikor azt hiszi, hogy nem látja idegen szem. Ott áll a színpadi terem középső zárt ajtaja előtt, jobb kezében idegesen szorongatja csipkés zsebkendőjét. Felhúzzák a függönnyt, megindul az első jelenet. Az öltöztető még egy utolsó simítást tesz a ruhán, a fején.

Ekkor a művésznő észreveszi a hátrább álló *Kulcsárt* s odalinti maga mellé. Halkan beszélgetnek, van rá idő, mert az első jelenés meglehetősen hosszú. Négy lépésnyire oldalál állok tőlük s hallom, amikor a *Nagyasszony* osevegő hangon arról beszél, hogy *uzsonna* után sétára indult s elmondja, holmerre járt szerzte a városban. Aztán erősebb lesz a hangja. Panaszkodik valamelyik színészre, aki az előző felvonásban nem úgy játszott, mint ahogyan ő szerette volna.

— Pedig a próbán külön megmondtam annak a... és itt egy erősebb kifejezés következett, ami épen nem szokatlan a művésznőnél. A színészek ál-

talán ismerik az ő „Kraftdruck”-jait s már egyáltalában nem lepődnek meg egy-egy súlyosabb kizárásán. De halik a végző s Jászai mintegy varázsűrtére átváltozik a csevegő uriaszönyvből büszke uralkodónév. Beront az ajtón a színpadra s ettől fogva megszűnt számára a külvilág. Pereg a szó ajkáról és bámulatos erősségű, de hajlékony hangja betölti az egész színházat. Mikor a jelenése véget ér, a művésznő mindjárt az öltözőjébe vonul vissza, de nem pihen, hanem a szerepét olvasgatja. A függöny legördülte után sugott a taps, viharzott a színház a közönség lelkesedésétől és Jászai büszkén, de boldogan hajlongott a lámpák előtt. Hiszen ha még olyan gazdag lenne, ha óriási fizetést huzna, mégis közös a sorsa a legkisebb színésszel: neki is a *taps* az éltető eleme. És én elégtelen távoztam: eleget láttam és egyuttal nem irigyeltem azokat, akik a művésznőt csak a nézőtérrel szemlélhették.

HIREK

A magyar választóreform az osztrák képviselőházban.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, december 17.

Még az osztrák képviselőháznak november 26-iki ülésén történt, hogy öt osztrák szocialista képviselő: Pernerstorfer, Nemeč, Tasinszky, Pittoni és Wittik meginterpellálták az új osztrák kormányt a magyar választóreform miatt. Azt kérdezték az osztrák miniszterelnöktől, hogy felvilágosította-e a koronát arról, hogy a magyar kormány választóreform-tervezete Ausztria népeinek érdekét is súlyosan sérti.

Bienert báró osztrák miniszterelnök — mint Bécsből táviratozzák — a Reichsrat mai ülésén felelt az interpellációra.

— A kormány — ugymond a miniszterelnök — feltétlenül a Magyarország belügyeibe való *be nem avatkozás* álláspontján van, amint hogy adott esetben teljes nyomatékosággal tiltakozik az ellen, hogy Magyarország a mi belügyeinkbe valamely irányban beavatkozzék. Hogy jelen esetben belügyekről van szó, annál kevésbé lehet tagadni, mert bizonyára mi magunk is ugyanezt az álláspontot érvényesítettük volna, ha esetleg Magyarország annak idején vállalkozott volna a nálunk tárgyalás alatt levő választóreformot befolyásolni. Ami végül az interpellálóknak arra való utasítását illeti, hogy Gausch báró volt miniszterelnök 1905-ben állítólag közbelépett a magyar választóreform megakadályozására, csak azt kívánom megjegyezni, hogy Gausch a Ház 1905. szept. 26-iki ülésén megcáfolta a közvéleménynek azt a hitét, hogy döntő befolyást gyakorolt volna a magyar reform sorsára.

A miniszterelnök e válasza után a képviselőház az anneksziós vitát folytatta. Ennél is felszólalt Bienert és kijelentette, hogy az anneksziós törvénytervezet megfelel az 1880-as törvény eszméjének, mely az okkupált tartományok és a monarchia viszonyának mindennemű megváltoztatásához a két törvényhozás hozzájárulását követeli.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 18-án az időjárás: nyugaton elveto csapadék fagypontra körül hőmérséklet, keleten éjjeli fagy.

— Fejérváry Géza unokája — konstantinápolyt attasé? A Habsburg-dinasztiának a hatalmi tekintélyét leginkább a jól szervezett diplomáciai kar biztosította és most is, hogy a balkáni zavarok felhőköt tornyosítanak a monarchia felé, most is a diplomáciának lesz a feladata, hogy a más háborúval is fenyegető külpolitikát válságot eloszlassa. A helyzet súlypontja jelenleg Konstantinápolyban, Törökország fővárosában van, a hol most egyedül *Pallavicini* Ede őgróf, nagykövet vállalja nehezedik a monarchia nagy érdeke képviselőjének a súlyos gondja. Most, hogy Törökországban megszületik a parlamenti élet, a külföld is tekintélyesebbé szervezi ottani diplomáciai karát és különösen a monarchiának kell megválogatni új, nehéz feladatra szánt férfait. Érdekes, hogy a konstantinápolyi nagykövetséghez attaséknak *szegedi mágnást* neveztek ki. Az új attaséknak *Gerliczy* Ferenc bárónak, a gesztó földesurnak alig 28 esztendőes fia, *Gerliczy* Félix dr. báró, aki csak most novemberben szerezte meg Bécsben a diplomáciára képesítő pátenst. *Fejérváry* Géza bárónak, a darabont-testőrség kapitányának az unokája. *Gerliczy* Félix dr. csak ma kapta kézhez öfelsége legfelsőbb kéziratát, amelynek rögtön engedelmeskedik és már a legközelebbi napok egyikén utra kel, hogy előkelő tisztségét mielőbb elfoglalhassa.

— Szerbia nem bojkottál. Temesvári levelezőnk jelenti, hogy a külföldi lapok ama híradásával szemben, hogy Szerbiában bojkottálni készülnek a magyar iparcikkeket, a valóság az, hogy a temesvári és délvidéki nagyobb gyári vállalatok legutóbb jelentékeny megrendeléseket kaptak Szerbiából.

— Ünnepeit aradmegyei iskolaigazgató Magyarpécskáról jelenti, hogy ott ma létezőben szép ünnepség keretében ünnepezték *Szomorji* István államfő elnököt igazgató huszonöt éves jubileumát. Az ünnepeit 25 esztendője áll a magyar tanügy szolgálatában és ez idő alatt nagy érdemeket szerzett magának. A mai ünnepélyen megjelentek *Varjassy* Árpád kir. tanfelügyelő és *Kovács* Vince aradi iskola felügyelő is. Az ünnepség az iskolában kezdődött. Itt a tanfelügyelő átadta az ünnepeleltnek a kultusminiszter elismerő oklevelét. Azután *Szathmáry* Géza esperes, majd *Köll* József és *Nagy* Ferenc tanácsosok üdvözölték az igazgatót. Ince az ünnepelelt közönség a község számára vonult, ahol a tanácskozó teremben diáköngyűlést tartott a képviselő asszony. *Kripp* József közjegyző elnöklétevel. Az elnök épp úgy, mint *Povácssay* Soma jegyző meglepetéssel meglepetéssel az igazgató érdemeit. *Povácssay* átadta az alapító levelet annak az 1000 koronás alapítványnak, amelyet az alkalommal *Szomorji* révén tettek. Döbén 100 területes lakoma volt, amelyen felköszöntöket mondtak *Varjassy* tanfelügyelő, *Momák* Flóris jegyző, *Kovács* Vince és még mások.

— Hajótűz Fiumében. Mint Fiuméből táviratozzák, ma késő este kigyuladt az osztrák *Lloyd-társulat* *Vorwärts* nevű nagy teherszállító hajója, amely árukkal volt megtöltve. A tüzet nem tudták lokalizálni s az folytonosan terjed a hajón. Éjfélkor a tűz a kabinokhoz ért. A szomszédos hajók matrózai nagy erőfeszítéssel dolgoznak a tűz elfojtására.

— Öngyilkos anyakönyvvezető. Mezőberényből írják: Nagyon vigasztaló, társaságban szinte pótolhatatlan férfi volt *Megale* Géza mezőberényi anyakönyvvezető. Est a magános agglegényt, akit szeretőt mindenki, nem látták soha az egyedüllét óráiban. Talán akkor mo-

solygó tekintete elborult, mert feltámadt lelke szomorú tükre, mely nem ismert senki, amelyről nem beszélt senkinek. Huzta a terhet egy árábig, mutatott, szórakoztatott, de úgy látszik, vasárnapra tovább nem bírta az erőszakolt jó kedvet és egy régi katonafegyverrel föbelőtte magát. Miért tette, nem tudja senki. Csak sejtik, hogy lelki bánata vitte a sírba. Hivatala rendben volt, anyagi zavarai sem voltak.

— Egy magyar fészolgabíró afrikai expedíciója. Szeged. Írják: Egy vállalkozó szellemű, világot látni akaró magyar ember utazott ma Szegeden át Dél-Afrikába. Egy újságíró kiment az állomásra és várta az érdekes embert: *Tallós* Emil, a török-kanissai járás fészolgabíráját. Arra a kérdésre, hogy igaz-e a dél-afrikai tanulmányja, a következőket mondta:

— Már régóta, évek óta tervezem ezt a dél-afrikai utat. Mondhatom, iskolás gyermek voltam, amikor ilyen kalandos, érdekes utat terveztem. És azóta nagyon sokszor föltemadt bennem a vágy: megyek világot látni! Ugy terveztem, hogy vadászni megyek Dél-Afrikába. Beszerentem minden szükséges dolgot: fegyvereket, ruházatot, sőt utitársam is akadt, hanem közbejött valami: a balkáni nyava! Nem lehet a határon fegyvert átvinni. Erről csak az utolsó pillanatokban értesültem, nagyon bántott a dolog, irgattam, kiabáltam, hogy hiszen én Dél-Afrikába megyek, se nem Szerbiába, avagy Boszniába; de hiába. A törvény törvény, hanem a parancs hatalmas. Ez már így van.

— Miért nem várt a fészolgabíró ur egy-két héttig, hiszen a háború saja majd csak behalad, — mondta neki a hírlapíró.

— Nem várhatok egy percre sem. Vagy- vagy. Mikor ez a lajancos állapot egy évig is eltarthat, ha nem tovább. Így aztán neki indultam és Dél-Afrikáig meg se állok.

— És mit fog csinálni Dél-Afrikában?

— Hát bizony nem vadászhatok, — mondta mosolyogva. — Hanem tanulmányut lesz a dologból. Buztamom Afrikát a Zambesitől kezdve le a Fokföldig. A szegény burokat különösen kívánom minél előbb látni... És az arany, a gyémántbányák meglátogatása képelem az utam főcélját, persze lesznek mellékcélok is.

— Ujtás a telefonközpontban. Az interurban és megyei kapcsolások felvételére és előjegyző ére az ugynevezett *bejelentő* munkahely lett a távbeszélő központban rendszeresítve. Tisztelettel értesíttem ennél fogva azon távbeszélő előfizetőket, kik a megyei hálózatra is előfizetnek avagy kérszempénzbiztosítást tettek, interurban beszélgetéseik és táviratok hiteltelre kezelésére, hogy ha akár interurban akár megyei kapcsolásra van szükségük, a központ jelentkezésekor mindig a *bejelentő* kérik; a bejelentő azonnal jelentkezik *hallgatással*, ekkor az illető előfizető bemondja először saját számát, azután kéri azt a mire szüksége van, interurban, vagy megyei kapcsolást, ilyen formán: 151. számnak kérem Pankota 6, vagy 22. számnak kérem Budapest 6998. Megjegyzem azt, hogy a központ jelentkezésre és a *bejelentő* kérese után a mozgatható horogra a *hallgatót* nem szabad feltenni, mert a bejelentő minthogy azonnal jelentkezik, nem engedheti meg magának a bejelentő kérese után a hallgató feltételét: a bejelentő hallgatót nem veszi észre az előfizető, miből csak kellemetlenség származik. Ugyancsak akkor sem kell a hallgatót feltenni, ha valaki helyi számot kéri, mert a központ lehetőleg másodpercenként hozza a kívánt előfizetőt. Azt azonban nyomatékosan az előfizetők becses figyelmébe ajánlom, hogy a *bejelentőtől* kért előjegyzések

után a hallgató rendszer állásba helyezendő, mert az interurban valamint megyei összeköttetésre hosszabb-rövidebb ideig várni kell addig a hallgató kérde nem tartható, mert ezzel a beszálló telep elromlik. A mint a bejelentő 6. kört összeköttetés megtörté, csengetés el lesz erre az előfizető figyelmeztetve. Azon tisztelet előfizető, kik ezen értesítésem figyelembe vétele nélkül járnak el, az esetleges kellemetlenséget a távbeszélő központ terhére nem róhatják. Szól Ernő postafelügyelő.

— A kéményseprési szabályrendelet. A törvényhatósági bizottság novemberben készítette el az új kéményseprési szabályrendeletet, amely öt körletre osztja a várost. A kéményseprő mesterek ez ellen a belügyminiszterhez feleltek a kérések, hogy ne engedje január elején életbe lépni az új rendelet. A miniszter elutasította a felelkezést s így január elsejével már öt kéményseprő lesz Aradon.

— A csipkekiallítás. A Lőcs-ház első emeletén levő csipkekiallítás vasárnapig lesz látható. A kiállítás állandóan érdeklődéssel szemléli a kiállított tárgyakat, s különösen a kisebb tárgyak közt a nézők figyelmét, melyekből karácsonyra számos bevásárlást eszközöltek. A kiállításra egyik előkelő helyben ünnögyőnyörű, saját kézmunkájú csipkeruhát küldött, nemkülönben újabb csipkek és minták érkeztek. A kiállítás vasárnap díjtalanul tekinthető meg.

— Családi ünnepély Grünwald Simon aradi kávéház tulajdonos tegnap ünnepelte meg huszonöt éves jubileumát. Ez ünnepélyen mintegy háromszázan vettek részt. Jelen volt a Kossuth egyesület képviselője Klein Ignác elnök, aki szép beszédet mondott az ünnepeltnek. A Kossuth asztaltársaság Nagy Kálmán és Schwartz Zsiga vezetése alatt volt jelen. Ezek tartalmas beszéddel üdvözölték a jubileumokat. A hangulat igen kedélyes volt s reggelig mulattak a vendégek. Végül az ünnepelt mondott köszönetet a jelenlevőknek.

— A zsinagógából. A templom előjáróság köztudomásra hozza hogy a pénteken este beköszöntő Hanukah ünnep alkalmából hitvánnyal összekötve tartandó ünnepi este 4 órakor kezdődik.

— Újév közeledik, amikor feltétlenül *szegyekre* van szüksége. Többen idejekorán megnézni, hogy kellő időben megrendelhesse azt az Aradi nyomdászársaságnál, ahol különösen kiválóan 100 darabot fiom elefántcsont papíron nyomtatva 2 koronáért kaphat.

— Köszönetnyilvánítás. Egy emberbarát volt szives az aradi 1848/49-es agg és szegény honvédek karácsonyjához 4 koronát adományozni, amiért az aradi 1848/49-es honvédegyesület ezúton is a legbálsabb köszönetét nyilvánítja. Simay István egyi. May Soma jegyző, elnök.

— Weinberger Ferenc népszerű és első rendű ékszerész Arad, Andrásy ut 20. Ajánlja legcsébb és legolcsóbb karácsonyi és újévi ajándékait a legjutányosabb, mélyen leszállított árakon. — Telefon 489 8695

— A mai hetivásár közönségéhez. Tadjuk, hogy ma igen sok idegen megfordul Aradon, mert a mai hetivásár az utolsó a karácsonyi ünnepek előtt. Nagy és erős napja lesz ma kereskedőinknek, akik dusan felszerelt raktárokkal néznek az idegen forgalom elé. Ahova a közönség seregestül megy, az a hely, mely az idegen is képrázatos fényben úszik és csillogásával elbájolja a tömegeket: az Fischer Simon Nagy Aruhaza, a Szabadságtéren. A választék egy nagy, az árak sanyira olcsók és a kiszolgálás oly figyelmes, hogy érthetővé válik a közönség pártatlan ragaszkodása Fischer Simon Nagy Aruházával szemben. Szívvel örvendünk, hogy az aradi közönség szolgálatára így kitünően szervezett vállalat fejti ki működését. 8792

— Takarékoskodni és gyorsan tőkét gyűjteni csak úgy lehet, ha nélkülözhetetlen filléreinket egy olyan pénzintézetnél helyezzük el, ahol a postatakarékpénztári kamatnál jóval magasabb betétkamatozást kapunk; ezen célra

tár Részvénytársaságot (Salacz-utca 6. szám.) Ezen intézetnél takarékbetétet a legkisebb összegig kezdve a legmagasabb összegig fogadnak hat százalékos betétkamattal ellenében. A betéteket bármikor felmondás nélkül fizetik vissza. Minden betető egy-egy „Salfmen” téls takarék perselyt kap ingyen. 2711.

— Perzsa szőnyegek. Perzsa-szőnyeg rak táram Szabadság-tér 10. szám alatt megnyitott. Schwarzs Zsigmond. 8198.

— Likör aromák kitünő illatúak előállítására; — nádiag — Vojtek és Welszál. 191

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — 357
Kiadóhivatal és hirdetési osztály 151.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az aradi rabsegélyző egyesület *Pábidán* Lajos dr. törvényszéki elnök elnöklésével megtartott közgyűlésén az országos rabsegélyző kongresszusra *Skolczay* Lajos kir. ügyész, az egyesület igazgató választmányának elnökét és *Auseterweil* László dr. orvost, választmányi tagot küldötte ki. A kongresszus ma délután nyit meg Budapesten, a tudományos akadémia nagytermében.

(*) A gyermek és az alkohol. Az aradi „Good Templar” ania koholista páholy csüörtök esti nyilvános ülésén *Fodor* Ödön dr. gyermekorvos „a gyermek és az alkohol” címen tartott tartalmas felolvasást. Bevezetésül rámutatott az alkohol elleni küzdelem s a gyermekvédelem közötti szoros kapcsolatra. Az alkoholnak a gyermekekre való káros hatását négy fejezetben tárgyalta, n. m.: a szülők alkoholizmusának hatása, a csecsemő, a nagyobb gyermek és az iskolás gyermek alkoholizmusa. Példákkal és statisztikával bizonyítja, hogy a szülők alkoholizmusa a gyermekek testi, lelki elcsatnyulásáért jár. A csecsemők alkoholizmusát direkt, vagy indirekt, aszerint, hogy a szülők maguk adtak alkoholos italt, vagy a dejska iszák. Követendő példaképpen említi meg a görög nőket, kik a szoptatás ideje alatt teljesen tartózkodnak a szeszes italoktól; ismerteti a káros hatásukat a nagyobb s iskolás gyermekeknél s megfigyelésekből s a statisztikából arra a következtetésre jut, hogy esetleges orvosi rendeléssel eltekintve az alkohol mindenképpen káros a szervezetre, a tartalmas és szép életet a jelenlevő nagyszámú s előkelő község mindvégig figyelemmel hallgatta.

TORVÉNYKEZÉS.

§ A Csutak-cég pöre. Amikor ifjabb Csutak Károly bejegyzett tagja lett a Csutak Károly és fia temetkezéséi vállalat cégnek, *Szász* Ödön egy nagyobb követelés erejéig pert indított az ifjabb Csutak ellen és végrehajtást vezetett a vagyonára. A követelés azonban nem nyert ki-elégítést, mert az adós vagyona erre nem bonyult elégnek. Szász erre a törvény értelmében felmondta a céget, a követelést a cég ellenében peresítette s egyidejűleg kérte az aradi törvényszéket, mondja ki ítéletileg a cég feloszlását. Időközben ifjabb Csutak önként kilépett a cégből, de a törvényszék, majd a nagyváradi ítéletábla, ennek dacára Szász kérelmének helyt adott s a céget ítéletileg feloszlatta. Csutak ügyvédje, *Sugar* Jenő dr. az ügyet a Kuria elé vitte, amely most megsemmisít a két alsó fórum ítéletét ama elvi jelentőségű indokolással, hogy Szásznak a felmondáson kívül a kereset beadása előtt kellett volna kérnie a cég

Csutak Károly megszűnt a cég beltagja lenni, s kereset alaptalan. A kereskedelmi jog terén elvi jelentőségű ítéletet egy jogi szaklap is közli a bő indokolással együtt.

§ Két halálos ítélet. Eszékről jelentik: A mitrovicai törvényszék öt napi tárgyalás után Pavlicsev Daniló és Jankovics Tozó parasztokat, amiért Vucsinics Brankót orvul megtámadták és meggyilkolták, köztől általi halálra ítélte. Vucsinics Éva, a meggyilkolt felesége, mint felbujtó, 15 évi börtönt kapott.

§ Manó üzelmei. Még csak a minap ítélte el a kir. törvényszék *Garai* Manót, a „Korbács” szerkesztőjét, szatolás miatt és ma újból kell foglalkoznunk a jeles „szerkesztővel”, aki már akkor kezdte meg szatolásait, mikor lapja meg sem indult. Több mint két évvel ezelőtt történt ugyanis, hogy a magyar felszolgálóbank sorsjegykonzervziójára vonatkozó hirdetést becsátott ki. *Garai* nyomban a maga javára akarta kihasználni a helyzetet és tudomására juttatta *Neumann* Miksának, a hitelbank igazgatójának, hogy a „Korbács” szerkesztője röpiratot készült kiadni a konzervzióról, melynek címe: *Százitizennégy millió család volna*. *Neumann* igazgató egy *Merle* Mihály nevű volt detektívvel magához hivatva *Garait* és tudakozódott a dolog mitenléte felől. *Garai* elmondta, hogy az ő szerkesztője igenis készült megtámadni az intézetet, ő azonban mindent el fog követni, hogy a röpirat megjelenését meggátolja. Ennek ellenében *Garai* másnap 200 koronás számlát nyújtott be a bankhoz, amely *Neumann* igazgató egyenesen a rendőrséghez juttatott, ahol *Garait* szatolásért feljelentette. A büntető bíróság három hónapi fogsárra ítélte a vádlottat szatolás vétsége címén, amely ítélethez egy a kir. tábla, mint ma jogerősen a kir. Kuria is hozzájárult.

§ Pörökösök nevelésük. Furcsa rágalmaszi port tárgyalta ma a budapesti büntetőtörvényszéknek *Tholdi* dr. bíró elnöklése alatt ítélező tanácsa. *Krudy* Gyula, a kiváló író út a vádlottak padján, a panaszosok pedig egyik novellájának meglevenede tőssel. Az elbeszélés *Bucsák Jancsi tragédiája* címen a múlt év áprilisában a „*Tolnai Világlapja*” című hetilapban jelent meg. A főhős, *Bucsák Jancsi* szegény és korhely asztalos volt, gyermekei pedig kikoldosok voltak, természetesen csak a novellában. Erre feltűnt a látóhatáron az élő *Bucsák János*, aki magára és családjára nézve sárítanak találta az elbeszélést és sajtó útján elkövetett rágalmaszért feljelentette *Krudy* Gyulát. A följelentésben elmondta, hogy az író nyiregyházi és ő, *Bucsák János* is nyiregyházi s mivel az elbeszélés cselekménye is Nyiregyházon történik, világos, hogy az élő *Bucsákról* írta meg *Krudy* a novellát. Az író a mai tárgyaláson kijelentette, hogy a panaszosokat nem ismeri, tehát egyáltalán nem lehetett szándékában őket megsérteni. Erre a panaszosok visszavonták a följelentésüket, amire a törvényszék megszüntette az eljárást.

§ A mezőberényi zendülők. Gyuláról írják: Békésvármegyében bizonyára sokan emlékeznek még arra a veszedelmes zendülésre, mely Mezőberényben tört ki még 1906. június 4-én. Mintegy 600 főből álló tömeg a községbe elé vonult és követelte *Kolossy* Mihály rendőrbírnak és két rendőrnök azonnali elbocsátását. A tömeg olyan fenyegető magatartást tanúsított, hogy az előjáróság egészen konsternálva volt, különösen mikor látta, hogy a csendőrség közbelsépe sem havsnál semmit, sőt még jobban izgatja az embereket. Végre megérkezett *Popovics* Salvesator, a békési járás főszolgabírája, aki látván, hogy másképpen

helyzetben: felfüggesztette állásuktól úgy a rendőrbírókat, mint a rendőröket. Erre megnyugodott a felkeltett tömeg és szótosszólott. A dolog azonban nem maradt annyiban. A zendülés vezetője: Kollár Mihály és fia társa ellen, akik nemcsak izgatták a tömeget, hanem két rendőrt meg is vertek, megindították az eljárást s a gyulai kir. törvényszék még 1907. március 8-án ítélkezett fölöttük. Csak egy tettes: Ondrej János nem került kézre, ki a nyomozás tartama alatt ismeretlen helyre távozott. Az idén végre előkerült s a törvényszék felette is ítélkezett. Határon délelőt volt a bíróságnál a tárgyalás:

— Balszemre, hogy részt vett a zendülésben?

— Igen, ott voltam.

— És mit csinált?

— Én, kérem szépen, kiabáltam a többi után.

— A rendőröket bántotta-e?

— Nem én, egy ujjal sem. Nem is láttam rendőrt.

— De látták, hogy maga is ütötte őket.

— Szereim én azt az embert látni, aki látta!

Mivel tömeges zavargásoknál a tettességet megállapítani nagyon nehéz, a törvényszék csupán a zendülésben való részvétel miatt vont a felelősségre Ondreit és egy hónapi fogsázbüntetéssel sújtotta. A vizsgálati fogsággal azonban ezt is kitöltötték vette s így Ondrej azonnal szabaddá lett.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, december 17.

Amerika 1½-el magasabb. 7 ezer mm. 5—10 fillérrel magasabb.

As árak 50 kilométert számítva:

	Dél sárlat	2 órai sárlat
Buda áprilisra	12.68—12.69	12.65—12.66
Tengere majusra	7.41—7.42	7.41—7.42
Roma áprilisra	10.49—10.43	10.38—10.33
Zala áprilisra	8.78—8.74	8.70—8.71
Buda 1900. októberre	11.14—11.15	11.14—11.15
Roma októberre	9.51—9.52	9.48—9.44

Zárlat 5 óráig:

Oestrák hitelrészvény 620.50

Budapest-kőbányai sertéskereskedés.

— December 17. —

Magyar előzetes: Orag sertés párunként 490 kiló grammal köllm anyban — Hüllig; közép párunként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban — Hüllig; Nádai sertés párunként 320 kilogramm anyban 110—120 Hüllig; Nádai közép párunként 251—300 kilogrammig terjedő súlyban 120—131 Hüllig; könnyű párunként 240 kilogrammig terjedő súlyban 120—131 Hüllig. Szerbiai: Nádai párunként 200 kilogramm anyban — Hüllig; közép párunként 240—320 kilogrammig terjedő súlyban — Hüllig; könnyű párunként 240 kilogrammig terjedő súlyban — Hüllig. Sertésárak: December hó 14. napján volt 23 238 darab, december 15. napján 187 hajtott 170 darab, december 15. napján szállításra 304 darab, december 16. napjára maradt készletben 23,104 darab. A hirtel szeres útját irányzata oszendes.

IDEGENEK ARADON.

December 17

Fehér Kereszt szálloda. Jászay Mari művésznő Budapest — Miklós Elek utazó Budapest — Wagner Károly vendéglős Bezercebánya — Dányen Aladár magánhivatalnok Budapest — Zsigmond Béla mérnök Budapest. — Csillag Ferenc utazó Budapest. — May Samu kereskedő Bacska. — Laftics Béla h. ezredes Lugos. — Bleyer Armin igazgató Budapest. — Gr-dfinger Adolf kereskedő Brassó. — Polgár Adolf körjegyző Battonya. — Székely Gyula utazó Keck-mét. — Reiner Odón utazó Péleghy. — Schvariz Sándor utazó Budapest — Miskócs Ignác utazó Budapest — Márkus József utazó Ladany. — Berger Mór utazó Budapest.

Központi szálloda. Vogel Arpád utazó Budapest — Kaufman János utazó Budapest — Gerich Jenő jogszigorító Pecska. — Fischer Mátyás utazó Budapest. — Vámos Jenő kereskedő Nagyvárad. — Falk Antal utazó Budapest — Hajós Gyula utazó Budapest. — Broczik Ilés kereskedő és neje Obecse. — Lasszó Julia utazó Szeged. — Holcs Ede ke-

reskedő Temesvár. — Szv. Bogáti Gyuláné főszolgabíróné Csikszenttamás. — Baiáza István hivatalnok Sáros. — Melik Gyula szeszgyáros Sepsiszentgyörgy. — Klein Samu utazó Bécs. — Csenrath Károly kereskedő Bécs. — Relszner Vilmos kereskedő Bécs.

Pannonia szálloda. Köpinger Miklós kőműves Zombolya. — Zimmermann Lambert bankhivatalnok. — Batenyi Kálmán utazó Acsek. — Ament János birtokos Fiskut. — Gömöri Sámuel rétmester Pankota. — Székely Pál utazó Budapest. — Daura Miklós díjnok Lökösháza. — Guttman Mihály utazó Budapest — Fom Adolf utazó Budapest. — Szulesz Zsigmond utazó Budapest.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Péntek, 1908. évi december hó 18-án:

C) bérlet

C) bérlet.

Jászai Mari vendégfelléptével:

Elektra.

Sophokles tragédiája. Fordította: Csiky Gergely.

S Z E M É L Y E K:

Nevelő	Hunyady J.	1.	Novák Irén.
Orestes	Keszler Ede.	2.	H. Harmath J.
Elektra	Jászai Mari.	3.	Kőrössy Juci.
Chrysothemis	K. Kápolnai J.	4.	Zalay Margit.
Klytaemnestra	Follinuszé.	5.	Kun Irén.
Aegistos	Ditrői Mór.	6.	Benkőné

Készítés este 7 óra fél óráig.

URANIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Hackenschmidt és Kara birkozása.

Műsor 1908. december hó 18-án pénteken:

1. A telefonnál. Kacagató. — 2. Vár strom. Szenzáció látványosság. — 3. Tornázó elefánt. Humoros. — 4. Szent Bertalan éj. Történelmi drama. — 5. Sirás és nevetés. Mulatságos. — 6. Vig mosó. Kacagató. — 7. A csodatyuk. Látványosság. — 8. Pillanat-kinematográf. Rohózat. — 9. Gyermekek télen és nyáron. Bohózat. — 10. Előreük összeütközése. Csatakép. — 11. A lóvá tett rendőrkacagató. — 12. Hízart ajtó. Bohózat. — 13. A bravurok királynője. Látványosság. — 14. Palusi ünnepek. Bűbájos. — 5. Brassó látkepe. Természet után. — 16. A művész látománya. Látványosság. — 17. A rab-szolganó szerelme. Dráma, szíves. — 18. Hackenschmidt és Kara Musztafa birkozása. Sportkép.

Előadások: Délután 5 órától este 8 óráig.

Minden előadás alatt katonazene játszik. — Csiklásda.

As előadásokra bármikor be lehet menni.

NYILTVE

A fűtési idény alkalmából ajánlunk:

Porosz Salon Kőszet,
Porosz Dió Pirszenet,
Porosz Légszesz Kokszt,
Zsilvölgyi Salon Kőszet.
Vasaláshoz darabos Bükkfaszenet

Ugy faaszén, mint összes Kőszén és Kokszt fajok Boros Béni-tér 2. sz. szenttelepünkön rostálva, kő és portmentesen kezeltek. — Szállítványainkat pontosan mérve, plombázott zsákokban teljesítjük és csakis elősmert legjobb elsőrendű minőséget szállítunk. Házhoz szállítást saját kocsijainkkal eszközöljük. 3581

Szives megkereséseket Telefon sz. 139. vagy Andrassy-ter 14. sz. üzletünkben kérünk.

Uj! Tűzgyújtás papír és lágyfa nélküli „Lapidim” tűzalggyújtóval, 2 ragyságban, 1 csomag 10 drb. 20 és 30 fill. **Uj!**

Kneffel Károly és fia

vas- és szén-nagykereskedése

Arad, Andrassy-ter 14. szám.

Karácsonyi kiállítás!

Ifjúsági iratok,

(az összes idei ujdonságok! Kiváló új művek, alkalmi vételek.)

Diszművek

(kifogástalan állapotú munkák félárban!)

Karácsonyfadiszek,

(idei gyönyörű ujdonságok!)

Csillagszóró csodagyertyák,

Társasjátékok,

(meglepő választékban!)

Diszlevélpapírok,

(eredeti ujdonságok!)

Képeskönyvek,

(magyar, német, francia és angol szöveggel.)

Levelezőlap-albumok és

emlékkönyvek,

(igen izlées kivitelben!)

— A legdivatosabb —

névjegyek

azonnali készítése!

Irodalmi ujdonságok

(meglepő választékban)

és a legkülönbözőbb egyéb

ajándéktárgyak

bámulatos olcsó árakon kaphatók

KERPEL IZSÓ

könyv-, zenemű- és papírkereskedésében

Aradon, Andrassy-ter 20.

(Fischer E iz-palota.)

Kedvező alkalmi vételek!

Legolcsóbb bevásárlási forrás!

Szolid és pontos kiszolgálás!

**Grammophonok és lemezek nagy választékban.
Legalkalmasabb
karácsonyi és ujévi ajándéktárgyak
kaphatók**

Zimmermann Ignác

ujonnan berendezett norinbergi, diszmű, férfi-divat és játékaru üzletében

ARADON, Szabadság-tér 21. szám.

Lengyel Testvérek házában, a színházzal szemben.

3792

Óriási választék társasjátékokban, gőzgépekben és Laternamagicában.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Mindenféle újdonságok!

Figyelem!

Szőlőoltványt, szőlővesszőt ne rendeljen addig, míg tőlem árjegyzéket nem kér! Gyökeres oltványok ezre 140 korona, Delaware ezre 100 korona.

Cím: 5715

Szigyártó Nagy Mihály
Felsőseged, Somogy megye.

Szép mell

két hó alatt szerozhető a „Pillules Orientales” által, mely az egyetlen szer, miáltal a mell fejlődését előmozdít-hatjuk, annak erősségét hely-reállítják és a nő ke-belnek gyönyörű telt formát ad, anélkül, hogy az egész-segere kártékony lenne.

Ar arsenicum mentességért írjuk. Kiváló orvosok ál-tal elismertve. Teljes discre-tio. Jól eaz használási ut-sítással 1 korona 54 fillér.

J. Rütté, gyógyszerész Paris. Raktár Bu-dapesten: Török József gyógyszerárában, Király-utca 12. 5784

Minden lótulajdonos
melyek általában használatban lévő, minden tekintetben bevált

**Le védjegyvel ellátott
Hól eredeti-H-sarkot**
használja.

Állandóan éles! Csúsklépés kiráva!
Sikos ston az egyedüli czélszertál

**Kovácsoknál és vaskereskedőknél
Állandóan raktáron.**

Figyelmeztetés: Csak az eredeti-H-sarkok készülnek speciális acélból; óvakodjunk utánoz-aktól, melyek csakélyebb értékű magybol készül-nek s ennélgyva használhatatlanok. Bevásárlásnál ügyeljünk a fenti védjegyre, mely minden egyes eredeti-H-sarkon látható.

3624

Erdei vágás kitakarítása miatt mé-lyen leszállított áron kapható:

Olcsó száraz tűzifa

a csálai erdőben közel a városhoz, a majális hely mellett, a vágás ki-takarításának befejezéséig, 1908. év december hó 31-ig.

1 erdei öl hasábfa 20 korona.
1 " " dorongfa 16 korona.
1 rakás forgács 5 korona.
1 csomag rözse 10 fillér.

A forgács darabos, melynél fű-részselési és hasítási költségek meg-takaríthatók.

Rendelést telefonon is elfogadok

Cukor László,

fakereskedő 8772

Arad, Telefon sz. 485.

Kőszén

3.60 korona.

100 kg.-ként házhoz szállítatik 50
— kg.-os plombázott zsákokban —

Megrendelhető:

Erdélyi bánya r. t.

főraktáránál 3035

Karolina-utca 7. sz.

Telefon 206. sz.

Valódi orosz, Cara-
van és chinai

TEÁK

eredeti csomagokban és kimérve

Valódi Jamaikai

RUMOK

ismert caját töltési üvegeinkben

Legelőnyösebben ösmert bevásár-
lási hely:

VOJTEK ÉS WEISZ

drogueria és parfumeria nagykereskedése

ARADON.

Permetező javítások elfogadtatnak

M. kir. szabadalmazott

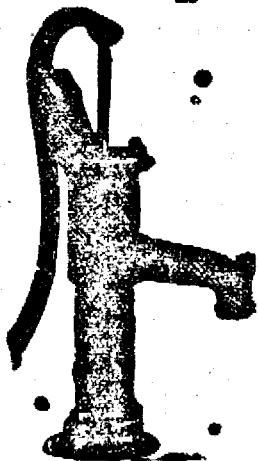
Borszivattyuk

és hozzá való legjobb minőségű gummi csövek legolcsóbb gyár-árakon.

A szivattyu hengerből a bor utolsó cseppig kifolyik, a szőlő magvak, héjak és egyéb tisztálanságok azonnal továbbíttatnak, ezáltal a szivattyu nem romlik és a bort nem ronthatja, a gépezet jó működéséért 8 évi jótállás, ingyen javítás

Tűzi fecskendők

Golyó szelepekkel. Közé-geknek legalkalmasabb, mert homokos és sáros víz használatánál sem tagadják meg a szolgálatot, — a gép jó működéséért 8 évi jótállás (ingyen javítás), hozzá való országos egységes csavarok és a legjobb minőségű beüli gummirozott kendercsövek a legolcsóbb árban.

Kutak

a hozzávaló

csövekkel

olcsóbbak és

jobbak, mint

bármely bel

vagy külföldi

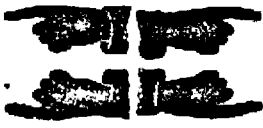
gyárban.

Hönig-Ottó

M. királyi szabadalmazott tűzi fecskendő és szivattyu készítő. 351

Arad, Rákóczi-utca 27. sz.

Nem üres lárma! Tényleg végeladás!

Félárban vásárolható

3789

Nádlér Lajos férfi és női divatruházában ARAD, Andrassy-tér 20.

APRO HIRDETÉSEK.

Karácsonyra!

Legjutányosabban kaphatók: Diszlevélpapír, képeslevelezőlapok, fatárgyak festésre, imakönyvek, festőtűnták, karácsonyi díszek, csodagyertyák, ifjúsági iratok és díszmunkák. Tolnai Világlapja képviselője. Folyóiratok. Divatlapok. Krausz Paulin, Színházépület. Telefon sz. 511. 995

Az Andrassy-térről nyíló

egyik legforgalmasabb utcában egy egyemeletes bérház eladó. Bővebbet Vörösmarty-utca 3. II. em. 16. 3758

Karácsonyfára

fényszóró csillaggyertyák 20 cm. hosszú drbja 4 fillér. Karácsonyfa díszek, ünnepi képeslevelező lapok legnagyobb választékban. Ingusz I. és fia könyv és papirkereskedésben Arad, Weitzer-utca. Telefon 517. 201

Teljes ellátást

keresek két első gimnázista fiú részére januártól. Ajánlatokat a kiadóba kér az ár megjelölésével Dr. G. G. 3780

Üzleti könyvek:

strazák másolókönyvek stb. Irodai kellékek, írószerek, levélpapírok és ügyvédi nyomtatványok legkedvezőbb beszerzési forrása. Kerpel István könyv- és papirkereskedése. Ugyanott tanuló fiú és leány alkalmazást nyer. 8161

Legalkalmasabb

karácsonyi ajándékok

ajánlok

Gáz és villanycsillárokat,

asztali lámpákat modern kivitel és legolcsóbb áron.

Villanyvilágítási berendezéseket gyorsan, a falak rongálása nélkül végzek. 3678

Diamant Ferencz

Atzél Péter-u. 2. (Bohus udvar.)

Telefon 595. sz

1451

Telefon 688.

FISCHER ÁRMIN

szobafestő és mázoló

Vörösmarty-utca 3.

A legegyszerűbbtől a legdíszesebb kivitelig elvállal munkákat úgy helyben, mint vidéken. 1905

ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI

ÜVEGCSISZOLÓ-, MŰVEGEZŐ- ÉS TÜKRÖGYÁR

ARADON, V. PÉCSKAI-UT 17.

TELEFON 525.

TELEFON 525.

1908. október 21-én szerdán megkezdte üzemét.

Elvállalja: Csiszolt és sima tükrök, razbefoglalt és egyéb művegezesek, modern kirakat berendezések, edzett üvegtáblák, velencei tükrök stb. gyors és jutányos elkészítését. Régi tükrök új fonsorozása mérsékelt árak mellett.

3341

RADO GYULA

női felöltő áruháza **ARAD**, szemben a Minorita-templommal.

Rendkívüli occassió elárusítás.

Eladásra kerülnek az összes női felöltők, plüsch, bársony és szőrme kabátok, angol és városi bundák, leány és gyermek felöltők, kosztümök, aljak, pongyolák

3787

mélyen leszállított occassió árak mellett.